

College voor Toetsen en Examens

RAPPORTAGE REFERENTIENIVEAUS 2015-2016

INVOERING CENTRALE TOETSING EN EXAMINERING
REFERENTIENIVEAUS NEDERLANDSE TAAL EN REKENEN
EN ENGELS MBO

Oktober 2016

Inhoud

INLEIDING	5
<i>Verantwoording gegevens</i>	5
<i>Inzage en openbaarmaking.....</i>	5
1 RESULTATEN CENTRALE EXAMENS MBO	6
1.1 SAMENVATTING	6
<i>Nederlandse taal</i>	6
<i>Pilotexamen Engels mbo-4</i>	6
<i>Rekenen.....</i>	6
1.2 ALGEMEEN	7
1.3 STUDENTPRESTATIES CENTRALE EXAMENS NEDERLANDSE TAAL	9
1.3.1 <i>Resultaten in 2015-2016.....</i>	9
1.3.2 <i>Resultaten over de jaren heen</i>	14
1.4 STUDENTPRESTATIES CENTRALE EXAMENS ENGELS MBO-4	14
1.4.1 <i>Resultaten in 2015-2016.....</i>	14
1.5 STUDENTPRESTATIES CENTRALE EXAMENS REKENEN	16
1.5.1 <i>Resultaten in 2015-2016.....</i>	16
1.5.2 <i>Resultaten over de jaren heen</i>	20
1.6 RESULTATEN AANGEPAST REKENEXAMEN VOOR STUDENTEN MET DYSCALCULIE OF EEN ERNSTIG REKENPROBLEEM.....	21
1.6.1 <i>Algemeen.....</i>	21
1.6.2 <i>Resultaten.....</i>	21
1.6.3 <i>Mondeling.....</i>	22
1.7 EVALUATIE EN VOORLICHTING INSTELLINGEN CENTRALE EXAMENS MBO	22
1.7.1 <i>Evaluaties met de instellingen.....</i>	22
1.7.2 <i>Voorbeeldexamens</i>	26
1.7.3 <i>Voorlichting</i>	26
1.7.4 <i>Inzage en openbaarmaking.....</i>	26
2 RESULTATEN REKENTOETS EN CENTRALE EXAMENS NEDERLANDS VO ...	27
2.1 SAMENVATTING	27
<i>Rekentoets</i>	27
<i>Nederlands.....</i>	28
2.2 LEERLINGPRESTATIES REKENTOETS VO	28
2.2.1 <i>Algemeen.....</i>	28
2.2.2 <i>Kanttekening vergelijkbaarheid rekentoetsresultaten</i>	29
2.2.2 <i>Resultaten 2F en 3F in 2015-2016.....</i>	29
2.2.2 <i>Resultaten 2F en 3F naar sector en profiel.....</i>	34
2.2.3 <i>Resultaten over de jaren heen</i>	37
2.3 RESULTATEN AANGEPASTE REKENTOETS VOOR LEERLINGEN MET DYSCALCULIE OF ERNSTIGE REKENPROBLEMEN	38
2.3.1 <i>Algemeen.....</i>	38
2.3.2 <i>Resultaten.....</i>	39
2.3.3 <i>Mondeling.....</i>	39
2.4 RESULTATEN PILOT 2A REKENTOETS VO EN MBO	39
2.5 RESULTATEN PILOT REKENTOETS 3S VOOR HET VWO	40

2.6	EVALUATIE EN VOORLICHTING SCHOLEN EN KANDIDATEN REKENTOETS VO	41
2.6.1	<i>Evaluaties met scholen</i>	41
2.6.2	<i>Voorbeeldrekentoetsen</i>	44
2.6.3	<i>Inzage en openbaarmaking</i>	44
2.6.4	<i>Voorlichting</i>	44
2.7	CENTRALE EXAMENS NEDERLANDS	44
3	RESULTATEN CENTRALE EINDTOETS PO	46
3.1	SAMENVATTING	46
3.2	ALGEMEEN	46
3.3	LEERLINGPRESTATIES CENTRALE EINDTOETS PO	47
3.3.1	<i>Resultaten in 2015-2016</i>	47
3.3.2	<i>Resultaten over de jaren heen</i>	50
3.4	VOORLICHTING EN INTERACTIE MET BASISCHOLEN EN LEERLINGEN	52

Inleiding

In deze jaarlijkse rapportage doet het College voor Toetsen en Examens (CvTE) verslag van de definitieve resultaten van 2015-2016 op de centrale examens Nederlandse taal, rekenen en Engels in het middelbaar beroepsonderwijs (mbo), de rekentoets voortgezet onderwijs (vo) en de Centrale Eindtoets primair onderwijs (po).

Het CvTE rapporteert over de toetsen en examens die gebaseerd zijn op de Wet op de referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen. Om die reden is er in deze rapportage een deel gewijd aan de Centrale Eindtoets po 2016. Daarvan berust de uitvoeringsverantwoordelijkheid bij het CvTE. Over de andere toegelaten eindtoetsen en de resultaten daarop rapporteert het CvTE niet.

Verantwoording gegevens

De gegevens in deze rapportage zijn gebaseerd op de *afnameresultaten*. Deze resultaten zijn gebaseerd op de beschikbare afnamegegevens uit Facet (en voor een beperkt deel uit ExamenTester). Deze rapportage doet daarnaast uitspraken over de *eindresultaten* (eindcijfers en slagingspercentages) van leerlingen en studenten. De gegevens die hiervoor zijn gebruikt, worden door scholen en instellingen aan DUO geleverd, de Dienst Uitvoering Onderwijs. DUO registreert deze leerling- en studentgegevens in het Basisregister Onderwijs (BRON). Als er in de tabellen geen bronvermelding wordt genoemd, betreft het gegevens vanuit Facet/ExamenTester. Als er gegevens vanuit BRON worden vermeld, wordt dit expliciet aangegeven.

De cijfers die in deze rapportage worden gepresenteerd zijn afgerond op honderd- en duizendtallen, de weergegeven percentages op hele cijfers. Door afronding kunnen de totaalpercentages hier en daar net onder of boven de honderd procent uitkomen.

Inzage en openbaarmaking

Vanaf het schooljaar 2015-2016 is er inzage mogelijk in de opgaven van de rekenexamens en -toetsen. Inzage door docenten en leerlingen was mogelijk gedurende vier weken na de laatste afnamedag van de desbetreffende rekenexamens en -toetsen. Op 1 juli is ongeveer 90% van de opgaven openbaar gemaakt via de website www.rekenopgaven-etalage.nl. Tot nog toe zijn er ruim 2.000 rekenopgaven voor vo en mbo in te zien.

1 Resultaten centrale examens mbo

1.1 Samenvatting

Nederlandse taal

- Voor studenten mbo-2 en mbo-3 blijkt uit het percentage voldoende dat het Nederlands 2F-niveau goed haalbaar is. Ten opzichte van 2014-2015 is er ook een stijging in resultaten waar te nemen. Dit beeld wordt bevestigd door de enquêteresultaten waarin ongeveer twee derde van de studenten aangeeft het examen niet moeilijk en niet makkelijk te vinden. Opmerkelijk is dat ongeveer de helft van de studenten aangeeft geen lessen gehad te hebben ter voorbereiding.
- Voor Nederlands 3F is er geen stijgende lijn waarneembaar. Het niveau Nederlands 3F blijkt voor de studenten mbo-4 nog wel een uitdaging. Dat blijkt niet alleen uit de resultaten, maar ook uit de enquête waarin de helft van de studenten aangeeft het examen als moeilijk te ervaren. Wel is het resultaat in de laatste twee jaren hoger dan de jaren ervoor, toen het examen nog niet meetelde voor diplomering.
- Uit de BRON-gegevens blijkt dat 93% van de mbo-2-, 94% van de mbo-3- en 82% van de mbo-4-studenten die dit jaar zijn gediplomeerd, een voldoende hebben voor het centraal examen Nederlands.
- Het percentage voldoende voor Nederlands als eindcijfer bedraagt voor entreestudenten 72%, voor mbo-2- en mbo-3-studenten 98% en voor mbo-4-studenten 97%.

Pilotexamen Engels mbo-4

- Dit studiejaar is het pilotexamen Engels mbo-4 voor het eerst tijdens drie perioden afgenomen.
- Nog niet alle mbo-4-studenten nemen deel aan de pilotexamens Engels.
- Uit de resultaten blijkt dat voor ongeveer twee derde van de deelnemende studenten het examen haalbaar is. Echter, de door het CvTE gehanteerde adviescesuur heeft dit schooljaar wat hoger gelegen dan het punt waarop de geldende B1-cesuur zou moeten liggen. Dit scheelt ongeveer 1 cijferpunt. Dit betekent dat eigenlijk 87% het vereiste niveau behaalt. Aan de instellingen is meegedeeld dat de cesuur voor Engels B1 met ingang van het studiejaar 2016-2017 bijgesteld wordt naar de eigenlijke B1-cesuur.

Rekenen

- Deelname aan het rekenexamen 3F is verplicht voor mbo-4-studenten, maar het diploma kan worden behaald ongeacht het resultaat. Het behaalde resultaat wordt wel in BRON geregistreerd. In totaal is van ruim 40.000 studenten het resultaat in BRON geregistreerd.
Uit deze BRON-gegevens blijkt dat het gemiddelde cijfer voor rekenen 3F op 5,5 ligt en dat 48% van de gediplomeerde studenten een voldoende heeft voor rekenen. Ongeveer de helft van de mbo-4-studenten geeft aan het examen moeilijk gevonden te hebben.
- Het centraal examen rekenen 2F is een pilotexamen. Deelname is niet verplicht en het resultaat is geen onderdeel van de diplomering. Ook is een aangepast examen beschikbaar, het rekenexamen 2A. Dit examen is bedoeld voor studenten uit de entree-opleidingen en uit mbo-2 voor wie het niveau 2F niet haalbaar is. Vanuit het mbo hebben niet veel studenten deelgenomen aan dit pilotexamen 2A. Uit de resultaten blijkt dat voor veel mbo-2-studenten het 2F-niveau te hoog gegrepen is. Het rekenexamen 2A kan dan uitkomst bieden.

- Met enige reserve omdat de populaties uiteenlopen, is te constateren dat er weinig verbetering te zien is op de resultaten op het rekenexamen. Ten opzichte van 2014-2015 stijgt het resultaat alleen bij de mbo-2-opleidingen.

1.2 Algemeen

De centrale (pilot)examens Nederlandse taal en rekenen bestaan in het mbo op verschillende niveaus. Niveau 2F geldt voor de entree-opleiding en voor mbo-2 en mbo-3. Voor rekenen is er voor de mbo-entree en mbo-2-studenten waarvoor 2F niet haalbaar is, ook nog het 2A-examen. Niveau 3F geldt voor mbo-4. Daarnaast zijn er examens 2ER en 3ER voor kandidaten met ernstige rekenproblemen of dyscalculie.

In het studiejaar 2015-2016 telden de examens Nederlandse taal mee voor de slaagzakbeslissing voor de opleidingen van mbo-2 en -3 (2F) en mbo-4 (3F). Het centraal examen rekenen 3F moest door studenten wel verplicht worden afgelegd, maar de student kon het diploma ook behalen als hij voor het rekenexamen geen voldoende haalde. De examens rekenen 2F en 2A waren nog pilotexamens.

Voor studenten uit de entree-opleidingen is deelname aan de centrale examens Nederlandse taal en rekenen nog niet verplicht. Voor Nederlandse taal geldt dat deze studenten mogen deelnemen aan het centrale examen Nederlandse taal 2F, waarbij dan dezelfde cijferdifferentiatie wordt toegepast als bij mbo-2 (1 cijferpunt erbij). Voor rekenen mogen deze studenten deelnemen aan een examen 2A, 2F of 2ER.

De (pilot)examens rekenen beslaan alle domeinen uit het referentiekader. Voor rekenen is het cijfer voor het centraal examen dus het eindcijfer. De examens Nederlandse taal omvatten alleen de onderdelen lezen en luisteren. De overige vaardigheden worden in een instellingsexamen geëxamineerd. Het eindcijfer voor Nederlandse taal is dus het gemiddelde van het centraal examen en het instellingsexamen.

Voor het centraal examen Nederlandse taal 3F is dit studiejaar voor het eerst de referentiecesuur toegepast. Die referentiecesuur bleek in de zomer van 2014 hoger te liggen dan de cesuur die bij de pilotexamens werd gehanteerd. Daarom is besloten deze referentiecesuur in 2014-2015 wel zichtbaar te maken in de gerapporteerde resultaten, maar pas met ingang van het studiejaar 2015-2016 toe te passen in de toegekende cijfers.

In de brief aan de Tweede Kamer van 6 oktober 2015 (*Kamerstukken II 2015-2016, 31 332, nr.52*) gaven de bewindslieden van OCW aan dat er cijferdifferentiatie wordt toegepast voor studenten van de entree-opleiding en op mbo-2-niveau voor het examen Nederlandse taal. Daardoor ligt de cesuur op een vergelijkbaar niveau als bij centrale examens Nederlands in vmbo-bb. Voor het studiejaar 2015-2016 betekent dit dat studenten van een entree-opleiding of op mbo-2-niveau een cijferpunt extra krijgen als behaald resultaat op een examen Nederlandse taal 2F.

Het rekenexamen 2A is eenvoudiger dan het rekenexamen 2F en is bedoeld voor studenten uit de entree-opleiding en voor mbo-2-studenten voor wie het niveau rekenen 2F niet haalbaar blijkt. Vanuit de entree-opleidingen hebben maar weinig studenten aan dit pilotexamen 2A deelgenomen.

In de rapportages over rekenen 2F worden ook de resultaten van studenten uit de entree-opleidingen gepresenteerd. In paragraaf 2.4 wordt gerapporteerd over de resultaten van het pilotexamen rekenen 2A. Ook worden daar de resultaten van de mbo-studenten uit de entree-opleidingen gepresenteerd.

Engels is sinds augustus 2012 een verplicht onderdeel in startende mbo-4-opleidingen. Vanaf 2017-2018 zal deelname aan het door het CvTE ontwikkelde centraal examen (op ERK-niveau B1) verplicht zijn. In 2015-2016 was er nog sprake van een centraal pilotexamen Engels met een adviescesuur. Er was gedurende drie periodes een centraal pilotexamen beschikbaar voor de onderdelen lezen en luisteren.

Zolang het centraal examen Engels nog een pilot is, is er nog geen verplichting om de resultaten hiervan aan te leveren bij DUO. Daardoor is het niet mogelijk om te rapporteren op basis van BRON-gegevens. Hetzelfde geldt voor het rekenexamen 2F voor studenten mbo-2 en mbo-3.

Alle examens in het mbo zijn uitsluitend digitaal afgenomen via het afnamesysteem Facet. De examens 3F waren gedurende vijf afnameperiodes beschikbaar. De examens 2F waren in vier periodes beschikbaar en het pilotexamen Engels in drie periodes. In Facet zijn geen gegevens over leerweg (bol, bbl) beschikbaar, waardoor een analyse daarvan dit jaar in deze rapportage ontbreekt.

Tabel 1.1 geeft een overzicht van alle examens die in 2015-2016 zijn afgenomen.

Tabel 1.1

Overzicht van de centrale (pilot)examens in het mbo.

P1 Sept	P2 Nov/dec	P3 Jan/febr	P4 Maart/april	P5 Mei/juni
Ned. 3F	Ned. 3F	Ned. 3F	Ned. 3F	Ned. 3F
Rek. 3F	Rek. 3F, 3ER	Rek. 3F, 3ER	Rek. 3F, 3ER	Rek. 3F, 3ER
	Ned. 2F	Ned. 2F	Ned. 2F	Ned. 2F
	Rek. 2F, 2ER	Rek. 2F, 2A, 2ER	Rek. 2F, 2ER	Rek. 2F, 2A, 2ER
	Eng.	Eng.	Eng.	

De resultaten die in deze rapportage gepresenteerd worden, zijn gebaseerd op de beschikbare afnamegegevens van de centrale (pilot)examens en op de gegevenslevering vanuit de instellingen aan DUO, de Dienst Uitvoering Onderwijs (via BRON). De BRON-gegevens hebben betrekking op studenten die op 1 oktober 2015 stonden ingeschreven en waarvan de gegevens bekend zijn tot aan 21 september 2016.

Van deze studenten is bekend wat het resultaat is op de onderdelen die verplicht zijn, namelijk voor Nederlandse taal 2F en 3F (eindcijfer, centraal examen en instellingsexamen) en rekenen 3F (centraal examen). Niet bekend is *wanneer* dit resultaat is behaald (in welk periode en in welk afnamejaar).

1.3 Studentprestaties centrale examens Nederlandse taal

1.3.1 Resultaten in 2015-2016

Tabel 1.2 geeft het aantal afnames per periode voor het centraal examen Nederlandse taal 2F en 3F.

Tabel 1.2

Aantallen kandidaten naar opleiding in de verschillende afnameperiodes.

	2F mbo-2 en -3 (incl. entree)	3F mbo-4
Aantal kandidaten sept 2015	-	1.300
Aantal kandidaten nov/dec 2015	42.000	34.000
Aantal kandidaten jan/feb 2016	31.000	25.000
Aantal kandidaten mrt/apr 2016	30.000	26.000
Aantal kandidaten mei/jun 2016	17.000	16.000

De eerste periode is bedoeld voor studenten die nog voor 1 oktober een diploma willen halen. In september was er nog geen afname 2F, omdat dit nog niet nodig was voor diplomering van studenten in mbo-2 en mbo-3. Deze eerste periode besloeg slechts één dag en deelname daaraan was beperkt.

De tweede periode laat de meeste afnames zien. De aantallen betreffen ook herkansers. Studenten hebben het recht om ten minste twee keer het examen af te leggen gedurende de tweede helft van de nominale opleidingsduur.

Tabel 1.3 geeft het aantal deelnemende mbo-studenten in de entree-opleiding weer.

Tabel 1.3

Aantal studenten uit de entree-opleiding dat deelnam aan het 2F-examen, per periode.

	Periode 2	Periode 3	Periode 4	Periode 5
Aantal studenten	384	663	1.688	1.276

Over de resultaten van de entree-studenten is nog niet veel te zeggen. Het aantal deelnemende studenten is in de loop van het jaar toegenomen, maar ten opzichte van de totale populatie entree-studenten is dit nog beperkt. Onduidelijk is of de deelnemende studenten representatief zijn voor de gehele populatie.

In tabel 1.4 worden de percentages voldoende en de toegekende cijfers gepresenteerd. De resultaten betreffen nog niet het *eindcijfer* voor het onderdeel Nederlandse taal. Dat komt tot stand na middeling van het cijfer voor het centraal examen met het cijfer voor het instellingsexamen.

Tabel 1.4

Procentuele cijferverdeling naar opleiding voor het centraal examen Nederlandse taal voor het hele studiejaar 2015-2016.

	entree	mbo-2	mbo-3	mbo-4
Percentage cijfer 1-4	28%	6%	5%	5%
Percentage cijfer 5	18%	7%	7%	34%
Percentage cijfer 6 en hoger	54%*	87%*	89%	61%

*Dit is na cijferdifferentiatie, dus na toekenning van een extra cijferpunt. Zonder cijferdifferentiatie is dit voor entree 36% en voor mbo-2 74%.

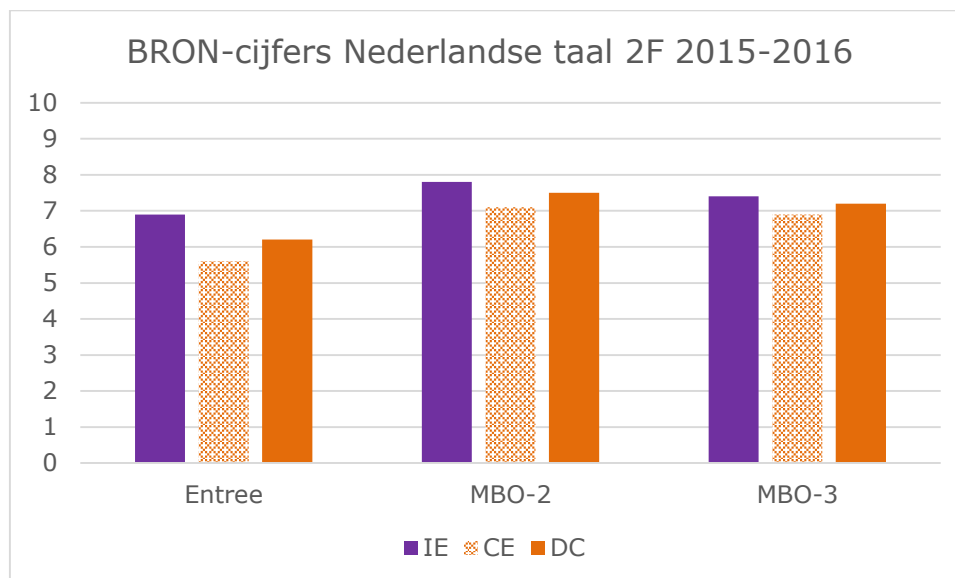
Uit deze percentages voldoende blijkt dat het 2F-niveau voor mbo-2 en mbo-3 goed haalbaar is. Het niveau Nederlandse taal 3F is voor de mbo-4-studenten nog wel een uitdaging.

In grafiek 1.1 en 1.2 zijn de resultaten gegeven van de in BRON geregistreerde cijfers voor Nederlandse taal 2F en 3F tussen 1 oktober 2015 en 21 september 2016. Als startdatum is 1 oktober aangehouden en niet 1 augustus, zodat herkansende studenten van het studiejaar 2014-2015 die in september 2015 nog zijn gediplomeerd, buiten de berekeningen gelaten konden worden.

In onderstaande grafieken zijn drie resultaten opgenomen. Ten eerste het instellingsexamen (IE), op de tweede plaats het centraal examen (CE) en het cijfer dat op het diploma wordt vermeld (DC). Voor 2F betreft het de gegevens van bijna 63.000 studenten; van 3F was van bijna 85.000 studenten het resultaat op Nederlands geregistreerd. De BRON-gegevens betreft 87,5% van alle studenten, omdat van een aantal instellingen geen of weinig gegevens zijn geregistreerd. De gegevens van de studenten die wel in BRON zijn opgenomen, zijn naar alle waarschijnlijkheid representatief voor de totale populatie.

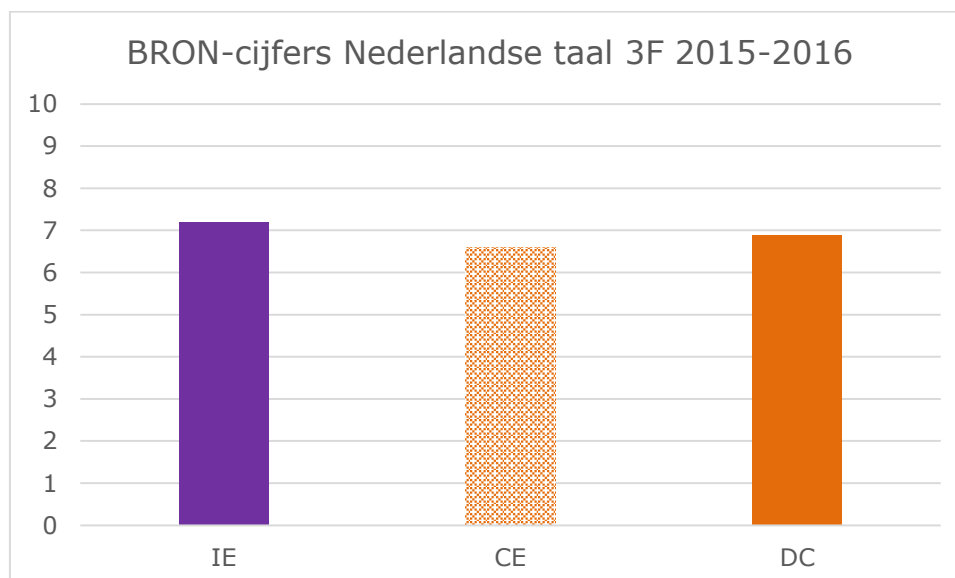
Grafiek 1.1

BRON-gegevens van entree-, mbo-2- en mbo-3-studenten op Nederlandse taal 2F.

Grafiek 1.2

BRON-gegevens van mbo-4-studenten op Nederlandse taal 3F.

Uit grafiek 1.1 en 1.2 blijkt dat het behaalde resultaat op het centraal examen gemiddeld genomen lager is dan het instellingsexamen en het eindcijfer. De compenserende werking van het instellingsexamen blijkt vooral bij de entree-opleidingen: daar ligt het instellingsexamen gemiddeld genomen 1,3 punt hoger dan het centraal examen (6,9, respectievelijk 5,6). Vanwege de toegepaste cijferdifferentiatie ligt het cijfer voor Nederlandse taal voor mbo-2-studenten hoger dan bij de mbo-3-studenten.

Het in BRON geregistreerde eindresultaat voor het centraal examen betekent dat 58% van de entreestudenten, 93% van de mbo-2-, 94% van de mbo-3- en 82% van de mbo-4-studenten die dit jaar zijn gediplomeerd, een voldoende hebben voor het centraal examen. Dit is ongeveer 4% hoger dan het afnameresultaat. Het verschil tussen de resultaten in BRON en de afnamegegevens is te verklaren doordat veel studenten herkansen. In de afnameresultaten wordt elk resultaat geregistreerd, terwijl BRON het hoogste resultaat toont.

Tabel 1.5 geeft de verdeling van het eindcijfer (DC) voor Nederlandse taal zoals dat in BRON is geregistreerd.

Tabel 1.5

BRON-gegevens van de procentuele cijferverdeling naar opleidingsniveau voor het eindcijfer Nederlandse taal.

	Entree*	mbo-2*	mbo-3	mbo-4
Percentage cijfer 1-4	14%	0%	0%	0%
Percentage cijfer 5	14%	2%	2%	3%
Percentage cijfer 6 en hoger	72%	98%	98%	97%

*Dit is na cijferdifferentiatie, dus na toekenning van een extra cijferpunt.

Het percentage voldoende voor Nederlands als eindcijfer (DC) bedraagt voor entreestudenten 72%, voor mbo-2- en mbo-3-studenten 98% en voor mbo-4-studenten 97%. Voor de entree-opleidingen telt het resultaat voor Nederlandse taal nog niet mee voor de diplomering.

Tabel 1.6 geeft het resultaat op het examen Nederlandse taal, uitgesplitst naar de verschillende sectoren.

Tabel 1.6

Prestaties voor Nederlandse taal in percentages voldoende naar sector over 2015-2016.

	entree	mbo-2	mbo-3	mbo-4
economie	29%	89%	90%	59%
groen	35%	88%	94%	71%
techniek	37%	91%	90%	64%
zorg en welzijn	45%	80%	86%	61%

Uit bovenstaande opsplitsing van de percentages voldoende per sector blijkt dat mbo-2- en mbo-3-studenten uit de sector zorg & welzijn iets lager scoren dan het gemiddelde. Op niveau 3F (mbo-4) scoren de studenten uit de sector economie het minst. Bij de entree-opleidingen scoren de studenten uit zorg & welzijn het beste.

Dit betreft echter kleine aantallen, zoals zichtbaar is in tabel 1.3. Die vormen waarschijnlijk geen representatieve afspiegeling van de populatie. Conclusies zijn daarom niet te trekken uit dit gegeven.

Van een aantal studenten is bekend dat zij in het studiejaar 2015-2016 meer dan één keer aan het examen Nederlandse taal hebben deelgenomen. Tabel 1.7 geeft het gemiddelde cijfer dat herkansers hebben behaald ten opzichte van hun voorgaande kans. Omdat de aantallen herkansers in de entree-opleidingen zeer laag zijn, en dus geen betrouwbare informatie opleveren, zijn de entreeresultaten in tabel 1.7 weggelaten.

Tabel 1.7

Vergelijking resultaat herkansers op Nederlandse taal.

	Eerste keer	Herkansing	Gem. cijfer eerste keer	Gem. cijfer na herkansing	Vershil
mbo-2	P2	P3	5,4	5,9	0,5
	P2	P4	4,9	5,5	0,6
	P2	P5	5,0	5,5	0,5
	P3	P4	4,9	5,5	0,6
	P3	P5	5,0	5,5	0,5
	P4	P5	4,9	5,4	0,5
mbo-3	P2	P3	4,9	5,3	0,4
	P2	P4	4,8	5,5	0,7
	P2	P5	4,7	5,2	0,5
	P3	P4	4,8	5,5	0,7
	P3	P5	4,7	5,3	0,6
	P4	P5	5,1	5,4	0,3
mbo-4	P2	P3	5,2	5,4	0,2
	P2	P4	5,1	5,4	0,3
	P2	P5	5,0	5,3	0,3
	P3	P4	5,1	5,4	0,3
	P3	P5	5,1	5,4	0,3
	P4	P5	5,1	5,3	0,2

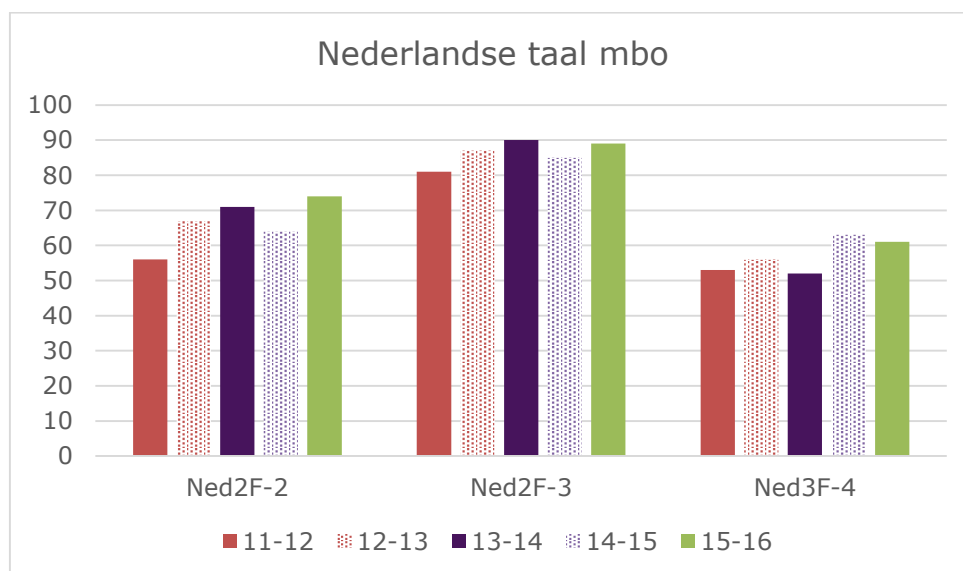
Herkansers, voor zover traceerbaar, verbeteren over het algemeen hun cijfer bij de herkansing. Die verbetering is groter bij 2F (mbo-2 en mbo-3). Daar verbeteren studenten zich gemiddeld 0,5 cijferpunt, terwijl dit bij 3F gemiddeld om zo'n 0,25 cijferpunt gaat.

1.3.2 Resultaten over de jaren heen

Vergelijking van de resultaten over de jaren heen is riskant, omdat de populaties deelnemende studenten uiteen lopen. Deelname was in voorgaande jaren nog niet in alle gevallen verplicht. Grafiek 1.3 is het historisch overzicht van het percentage voldoende per studiejaar. Dat wil zeggen dat het referentieniveau (de referentiecesuur) is behaald.

Grafiek 1.3

Het gemiddeld percentage voldoende centraal examen Nederlandse taal per studiejaar, per niveau.

Bovenstaande gemiddelde percentages voldoende over de jaren heen, laten een wisselend beeld zien. Ten opzichte van 2014-2015 (toen het examen nog niet meetelde voor het diploma) is een stijging waar te nemen voor niveau 2 en 3. Voor Nederlandse taal 3F is die stijgende lijn niet aanwezig. Wel is het resultaat in de laatste twee jaren hoger dan de jaren ervoor, toen het examen nog niet meetelde voor diplomering.

1.4 Studentprestaties centrale examens Engels mbo-4

1.4.1 Resultaten in 2015-2016

Dit studiejaar is het pilotexamen Engels mbo-4 voor het eerst in drie perioden afgenomen. Tabel 1.8 geeft een overzicht van het aantal deelnemende kandidaten per periode.

Tabel 1.8

Aantallen kandidaten op het centraal examen Engelse taal mbo-4 in de verschillende afnameperiodes.

Periode	Aantal
Aantal kandidaten sept 2015	n.v.t.
Aantal kandidaten dec 2015	20.000
Aantal kandidaten feb 2016	17.000
Aantal kandidaten apr 2016	21.000
Aantal kandidaten jun 2016	n.v.t.

Bovenstaande aantallen omvatten ook de herkansers. Hoewel het aantal deelnemende kandidaten in 2015-2016 behoorlijk gestegen is ten opzichte van het jaar daarvoor, lijken nog niet alle mbo-4-studenten deel te nemen aan de pilotexamens Engels. Dit is op te maken uit het feit dat het aantal mbo-4-studenten dat een centraal examen Engels doet ongeveer de helft bedraagt van het aantal mbo-4-studenten dat een centraal examen Nederlandse taal aflegt.

De cesuur die dit studiejaar gehanteerd is, is nog voorlopig. Deze cesuur was een zogenoemde adviescesuur. Instellingen mochten daarvan afwijken als ze daar argumenten voor hadden en als ze dit binnen een bepaalde termijn doorgaven aan het CvTE. Alleen voor de laatste periode heeft een instelling aangegeven voor een bepaalde opleiding af te wijken van de adviescesuur en alle cijfers met 0,5 cijferpunt te verhogen.

In tabel 1.9 is de cijferverdeling gegeven van alle afnameperiodes, uitgaande van de adviescesuur.

Tabel 1.9

Procentuele cijferverdeling voor het centraal examen Engelse taal in het studiejaar 2015-2016.

Cijferverdeling	
Percentage cijfer 1-4	12%
Percentage cijfer 5	22%
Percentage cijfer 6 en hoger	65%

Uit tabel 1.9 blijkt dat het examen haalbaar is voor ongeveer twee derde van de deelnemende studenten. Uit analyses in relatie tot internationaal ijkingsonderzoek is in de loop van het studiejaar gebleken dat de door het CvTE gehanteerde adviescesuur hoger ligt dan het punt waarop de geldende B1-cesuur zou moeten liggen. Dit scheelt ongeveer 1 cijferpunt. Het cijfer '5 of hoger' geeft dus eigenlijk aan dat het B1-niveau behaald is. In relatie tot tabel 1.9 betekent dit dat eigenlijk 87% het vereiste niveau behaalt. Aan de instellingen is meegedeeld dat de cesuur voor Engels B1 met ingang van het studiejaar 2016-2017 bijgesteld wordt naar de eigenlijke B1-cesuur.

In tabel 1.10 wordt het percentage voldoende op het pilotexamen Engels gegeven, verdeeld naar de vier sectoren.

Tabel 1.10

Percentage voldoende op het centraal examen Engelse taal naar sector.

Sector	Percentage voldoende
economie	66%
groen	62%
techniek	76%
zorg en welzijn	57%

Hoewel uit tabel 1.10 blijkt dat de studenten uit de sector techniek het best scoren op het examen Engels, kunnen er nog geen definitieve uitspraken gedaan worden over de vaardigheid in relatie tot de sector. Nog niet alle mbo-4-studenten hebben het pilotexamen Engels afgelegd en niet duidelijk is in hoeverre de studenten die wel deelgenomen hebben, een representatieve afspiegeling vormen van de hele populatie.

Van een aantal studenten is bekend dat ze het examen Engels hebben herkanst. Tabel 1.11 geeft het gemiddelde cijfer dat herkansers hebben behaald en het verschil tussen de verschillende kansen.

Tabel 1.11

Vergelijking resultaat herkansers op Engelse taal.

	Eerste keer	Herkansing	Gem. cijfer eerste keer	Gem. cijfer na herkansing	Vershil
mbo-4	P2	P3	5,0	5,2	0,2
	P2	P4	4,8	5,0	0,2
	P3	P4	4,8	5,0	0,2

Herkansing geeft voor het vak Engels slechts een kleine verbetering van het resultaat, gemiddelde 0,2 cijferpunt.

1.5 Studentprestaties centrale examens rekenen

1.5.1 Resultaten in 2015-2016

Deelname aan een rekenexamen 3F is verplicht voor mbo-4-studenten, maar er hoeft geen voldoende voor te worden behaald. Het centraal examen 2F is een pilotexamen. Deelname is niet verplicht en het resultaat is geen onderdeel van de diplomering. In tabel 1.12 wordt het aantal deelnemende kandidaten gegeven.

Tabel 1.12

Aantallen kandidaten in de verschillende afnameperiodes.

	2F mbo-2 en -3 (incl. entree)	3F mbo-4
Aantal kandidaten sept 2015	-	2.600
Aantal kandidaten nov/dec 2015	22.000	35.000
Aantal kandidaten jan/feb 2016	30.000	26.000
Aantal kandidaten mrt/apr 2016	35.000	29.000
Aantal kandidaten mei/jun 2016	21.000	20.000

De deelnemersaantallen zijn voor het rekenexamen 3F vrijwel gelijk aan het aantal deelnemers aan het examen Nederlandse taal 3F. Voor 2F zijn er wel aanmerkelijke verschillen: in periode 2 bedroeg het aantal deelnemers aan een rekenexamen 2F ongeveer de helft van het aantal deelnemers aan een centraal examen Nederlandse taal 2F. In de daaropvolgende afnameperiodes van het jaar is dat verschil niet meer zichtbaar.

Tabel 1.13 geeft het overzicht van het aantal studenten uit entree-opleidingen dat per periode deelgenomen heeft aan het rekenexamen 2F. Deze laat zien dat het aantal studenten uit de entree-opleiding in de loop van het jaar toeneemt. Desalniettemin is het aantal te klein om representatief te zijn voor de totale populatie.

Tabel 1.13

Aantal deelnemende studenten van entree-opleidingen dat deelnam aan het 2F-examen rekenen.

	Periode 2	Periode 3	Periode 4	Periode 5
Aantal studenten uit entree	206	329	1.549	1.107

In tabel 1.14 worden de percentages voldoende en de toegekende cijfers op het centraal examen rekenen 2F en 3F gepresenteerd.

Tabel 1.14

Procentuele cijferverdeling voor de centrale (pilot)examens rekenen naar opleidingsniveau voor het hele studiejaar 2015-2016.

	entree	mbo-2	mbo-3	mbo-4
Percentage cijfer 1-4	69%	45%	26%	29%
Percentage cijfer 5	14%	23%	22%	40%
Percentage cijfer 6 en hoger	16%	32%	52%	31%

Alleen de studenten aan een mbo-3-opleiding behalen in (krappe) meerderheid een voldoende. Voor de andere opleidingen is het aantal voldoende minder dan een derde. Voor mbo-2 is er een grote groep die een vier of lager haalt (45%).

Voor mbo-2 is intussen een aangepast examen beschikbaar, het rekenexamen 2A. Dit examen is bedoeld voor studenten uit de entree-opleidingen en uit mbo-2 voor wie het niveau 2F niet haalbaar is. Vanuit het mbo hebben maar zeer weinig studenten deelgenomen aan dit pilotexamen 2A.

De conclusie lijkt gerechtvaardigd dat voor veel mbo-2-studenten het 2F-niveau te hoog gegrepen is. Het rekenexamen 2A kan dan uitkomst bieden. Voor nadere bespreking van de resultaten voor het rekenexamen 2A zie paragraaf 2.4.

Sinds het studiejaar 2015-2016 is voor de mbo-4-studenten deelname aan het rekenexamen verplicht en wordt het behaalde resultaat voor rekenen 3F in BRON geregistreerd. Het is niet bekend in welke periode en in welk studiejaar dit resultaat is behaald.

Tabel 1.15 geeft het gemiddelde resultaat op het centraal examen rekenen 3F van de gediplomeerden tussen 1 oktober 2015 en 21 september 2016. Herkansende studenten tussen 1 augustus en 1 oktober 2015 uit het studiejaar 2014-2015 zijn hierdoor buiten de berekeningen gelaten. In totaal is van ruim 45.000 studenten het resultaat in BRON geregistreerd.

Tabel 1.15

Gemiddeld cijfer en percentage voldoende van de mbo-4-studenten op rekenen 3F uit BRON in 2015-2016.

	Gemiddeld diplomacijfer rekenen	Percentage voldoende diplomacijfer rekenen
3F	5,5	48%

Uit de BRON-gegevens blijkt dat het gemiddelde cijfer voor rekenen 3F op 5,5 ligt en dat 48% van de gediplomeerde studenten een voldoende heeft voor rekenen. Dat is 17% hoger dan de in tabel 1.14 gepresenteerde gegevens. Dat betekent dat het eindresultaat hoger uitvalt dan de afnameresultaten van het afgelopen studiejaar. Het verschil wordt veroorzaakt doordat studenten kunnen herkansen en dat in BRON alleen het hoogste resultaat wordt geregistreerd.

In tabel 1.16 is het percentage voldoende op het rekenexamen gegeven, uitgesplitst naar sector.

Tabel 1.16

Percentage voldoende rekenexamen naar sector.

	entree	mbo-2	mbo-3	mbo-4
economie	14%	32%	56%	30%
groen	11%	28%	59%	41%
techniek	16%	45%	66%	39%
zorg en welzijn	14%	15%	41%	26%

De studenten zorg & welzijn scoren het laagste voor rekenen, behalve bij de entree-opleidingen. De techniek-studenten scoren het hoogst op het rekenexamen, behalve in mbo-4. De resultaten voor de entree-opleidingen zijn vanwege de geringe deelname niet representatief. In tabel 1.17 zijn de gemiddelde cijfers en het verschil daartussen van herkansende studenten gegeven.

Tabel 1.17

Vergelijking resultaat herkansers op rekenen.

	Eerste keer	Herkansing	Gem. cijfer eerste keer	Gem. cijfer na herkansing	Vershil
mbo-2	P2	P3	4,1	4,1	0,0
	P2	P4	3,8	3,9	0,1
	P2	P5	3,8	4,0	0,2
	P3	P4	3,8	3,9	0,1
	P3	P5	3,8	4,1	0,3
	P4	P5	3,8	4,1	0,3
mbo-3	P2	P3	4,4	4,6	0,2
	P2	P4	4,2	4,4	0,2
	P2	P5	4,2	4,5	0,3
	P3	P4	4,2	4,4	0,2
	P3	P5	4,3	4,8	0,5
	P4	P5	4,2	4,6	0,4
mbo-4	P2	P3	4,7	4,7	0,0
	P2	P4	4,6	4,6	0,0
	P2	P5	4,6	4,6	0,0
	P3	P4	4,6	4,6	0,0
	P3	P5	4,6	4,7	0,1
	P4	P5	4,6	4,8	0,2

Uit tabel 1.17 blijkt dat vooral bij niveau-2- en niveau-3-studenten sprake is van een beter resultaat na herkansing. Bij niveau-4-studenten is dat niet of nauwelijks het geval.

1.5.2

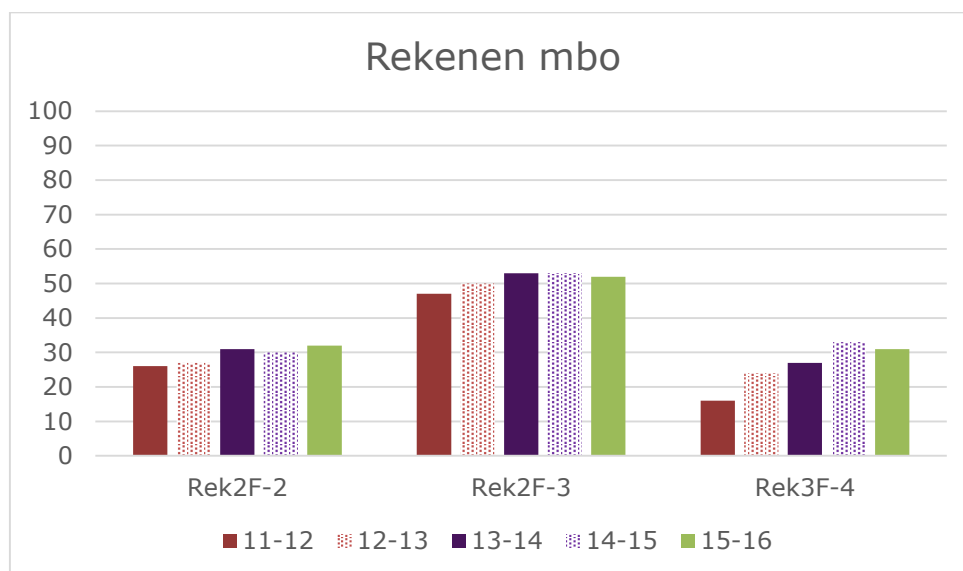
Resultaten over de jaren heen

Een vergelijking van de prestaties van studenten op de centrale examens rekenen over de jaren heen wordt hier met reserves gepresenteerd, omdat de populaties van deelnemende studenten uiteenlopen. Deelname was immers nog niet verplicht voor mbo-4 en is nog steeds niet verplicht voor mbo-2 en -3. Ook kan het besluit dat de minister van OCW in oktober 2015 nam dat het rekenexamen voorlopig niet zou meetellen in het diplomabesluit, effect hebben gehad op de resultaten.

Grafiek 1.4 is het historische overzicht van het percentage afnames waar een voldoende behaald is, dat wil zeggen: referentieniveau behaald (een 6 of hoger).

Grafiek 1.4

Het gemiddeld percentage voldoende rekenen per studiejaar, per niveau.

Uit grafiek 1.4 blijkt dat het percentage voldoende voor rekenen op zijn hoogst 53% is geweest (in 2013-2014 en 2014-2015 voor niveau 3). Ten opzichte van 2014-2015 stijgt het rekenresultaat alleen bij de mbo-2-opleidingen.

1.6 Resultaten aangepast rekenexamen voor studenten met dyscalculie of een ernstig rekenprobleem

1.6.1 Algemeen

Vanaf studiejaar 2015-2016 is het aangepaste rekenexamen voor studenten met ernstige rekenproblemen of dyscalculie geen pilotexamen meer maar onderdeel van de reguliere rekenexamens.

1.6.2 Resultaten

Tabel 1.18

Aantal deelnemers in studiejaar 2015-2016 en procentuele cijferverdeling van het aangepaste rekenexamen ER (BRON).

	aantal deelnemers	% 5 en hoger	% 6 en hoger
mbo-2 en mbo-3 (rekenexamen 2ER)	677	48%	21%
mbo-4 (rekenexamen 3ER)	968	53%	29%

1.6.3 *Mondeling*

Studenten die niet in staat zijn om op het aangepaste rekenexamen 2ER of 3ER te laten zien wat zij kunnen, omdat zij blokkeren vanwege faalangst bij het rekenen, hebben sinds dit studiejaar de mogelijkheid om het aangepaste rekenexamen mondeling af te leggen. De mondelinge afname is de laatste mogelijkheid voor de student om dit examen af te leggen. Het mondeling maakt het aangepaste examen niet makkelijker, alleen de wijze van afname is aangepast.

De mondelingen hebben op 18 juni 2016 plaatsgevonden. Vanuit het mbo hebben drie niveau-4-studenten het rekenexamen 3ER mondeling gedaan. Alle drie de studenten hebben hiervoor een voldoende behaald.

1.7 **Evaluatie en voorlichting instellingen centrale examens mbo**

1.7.1 *Evaluaties met de instellingen*

Er hebben binnen het mbo geen evaluatiebijeenkomsten plaatsgevonden afgelopen jaar. De voorgaande jaren waren dit soort bijeenkomsten vooral gericht op de organisatie van de centrale (digitale) examinering. Op dat terrein is er een praktijk ontstaan die voldoet en daarom was er geen reden tot extra communicatie buiten de gevestigde kanalen om.

Instellingen (examenfunctionarissen en docenten) krijgen de benodigde informatie over de examinering via de website Examenbladmbo.nl. Via deze website kunnen instellingen ook vragen stellen over de examens. Docenten kunnen langs deze weg inhoudelijke opmerkingen doorgeven over de examens.

Bij elke afname wordt aan deelnemers gevraagd om over het examen een anonieme enquête in te vullen. Bij deze enquêtes wordt geen onderscheid gemaakt naar opleiding; er is daarom binnen niveau 2F geen onderscheid aan te brengen tussen respondenten van een mbo-2- en een mbo-3-opleiding. Ook is de respons op deze enquêtes in het studiejaar 2015-2016 gehalveerd ten opzichte van het studiejaar daarvoor. Ze bedraagt gemiddeld 5% van het aantal deelnemers. Dit was in het voorafgaande studiejaar nog 10%.

In deze rapportage worden de enquêteresultaten op de onderwerpen *moeilijkheid*, *tijdsduur* en *voorbereiding op het examen* gepresenteerd. Omdat de respons daalt en nu lager is dan vorig jaar, is niet duidelijk hoe representatief de resultaten zijn voor de hele populatie. Ze laten wel een tendens zien.

Nederlandse taal

Tabel 1.19a
Moeilijkheid examen

Hoe vond je dit examen Nederlandse taal?	mbo-2/3 (2F)				mbo-4 (3F)			
	nov	jan	mrt	mei	nov	jan	mrt	mei
makkelijk	20%	24%	23%	22%	4%	6%	5%	6%
neutraal	65%	62%	64%	67%	44%	39%	43%	44%
moeilijk	14%	14%	12%	12%	52%	56%	52%	50%

Tabel 1.19b
Voldoende tijd

Wat vind je van de tijd die je had om dit examen te maken?	mbo-2/3 (2F)				mbo-4 (3F)			
	nov	jan	mrt	mei	nov	jan	mrt	mei
voldoende	92%	94%	90%	91%	76%	72%	79%	87%
te weinig	8%	6%	10%	9%	24%	28%	21%	12%

Tabel 1.19c
Lessen ter voorbereiding

Heb je taallessen gehad waarin je voorbereid bent op dit examen?	mbo-2/3 (2F)				mbo-4 (3F)			
	nov	jan	mrt	mei	nov	jan	mrt	mei
ja	54%	52%	56%	40%	60%	60%	58%	52%
nee	46%	48%	44%	60%	40%	40%	42%	48%

Het examen Nederlandse taal voor mbo-2- en mbo-3-opleidingen lijkt op basis van de antwoorden op de enquête passend qua niveau (zie tabel 1.19a). Ongeveer twee derde van de studenten vindt het examen niet moeilijk en niet makkelijk. Opmerkelijk is dat ongeveer de helft van de studenten aangeeft geen lessen gehad te hebben ter voorbereiding (zie tabel 1.19c).

Het examen Nederlandse taal wordt in mbo-4-opleidingen door de helft van de studenten als moeilijk ervaren. Ongeveer een kwart van de studenten geeft aan te weinig tijd te hebben om het examen te maken. Meer dan de helft van de studenten in mbo-4 geeft aan lessen gehad te hebben ter voorbereiding op dit examen (zie tabel 1.19c). Het 3F-examen Nederlands wordt door de studenten ervaren als een hele uitdaging. Deze conclusie werd ook getrokken bij de bespreking van de behaalde resultaten in paragraaf 1.3.1.

Engels

Tabel 1.20a
Moeilijkheid examen

Hoe vond je dit examen Engels?	dec		febr		april	
	lezen	luisteren	Lezen	luisteren	lezen	luisteren
makkelijk	29%	33%	22%	32%	17%	29%
neutraal	44%	43%	39%	43%	40%	44%
moeilijk	27%	22%	39%	26%	43%	27%

Tabel 1.20b
Voldoende tijd

Wat vond je van de tijd die je had om dit examen te maken?	dec	febr	april
voldoende	85%	80%	77%
te weinig	16%	20%	23%

Tabel 1.20c
Lessen ter voorbereiding

Heb je taallessen gehad waarin je voorbereid bent op dit examen?	dec	febr	april
Ja	70%	68%	68%
Nee	30%	32%	32%

Bij Engels zijn de onderdelen lezen en luisteren apart bevraagd, omdat relevant is in hoeverre op beide onderdelen hetzelfde niveau bevraagd werd. Uit de antwoorden van de studenten blijkt dat zij luisteren als iets makkelijker ervaren dan lezen. Ruim de helft van de studenten geeft aan lessen gehad te hebben als voorbereiding op het examen Engels.

Over het algemeen lijken de studenten die in het begin van het studiejaar aan het examen deelgenomen hebben, het examen meer als een maakbaar examen (moeilijkheid en tijdsdruk) ervaren te hebben dan de studenten die deelnamen in latere periodes. Uit de analyses bleek ook dat het aandeel van de herkansers in de latere periodes van het studiejaar relatief groot was.

Rekenen

Tabel 1.21a
Moeilijkheid examen

Hoe vond je dit rekenexamen?	mbo-2/3 (2F)				mbo-4 (3F)			
	nov	jan	mrt	Mei	nov	jan	mrt	mei
makkelijk	20%	25%	21%	19%	15%	13%	8%	9%
neutraal	48%	48%	50%	50%	43%	44%	37%	40%
moeilijk	43%	27%	29%	30%	52%	42%	55%	51%

Tabel 1.21b
Voldoende tijd

Wat vind je van de tijd die je had om dit rekenexamen te maken?	mbo-2/3 (2F)				mbo-4 (3F)			
	nov	jan	mrt	Mei	nov	jan	mrt	mei
voldoende	95%	96%	97%	96%	90%	90%	87%	88%
te weinig	6%	5%	3%	5%	9%	9%	14%	13%

Tabel 1.21c
Lessen ter voorbereiding

Ben je door je school voorbereid op dit examen?	mbo-2/3 (2F)				mbo-4 (3F)			
	nov	jan	mrt	Mei	nov	jan	mrt	mei
ja	49%	52%	58%	47%	52%	51%	48%	50%
ja, maar te weinig	31%	30%	27%	32%	34%	33%	33%	36%
nee	20%	18%	15%	21%	14%	15%	19%	14%

Bij rekenen blijkt het 3F-examen (mbo-4) door meer studenten als moeilijk ervaren te worden dan het examen rekenen 2F in mbo-2 en mbo-3: van mbo-2 en mbo-3 geeft ongeveer een derde deel van respondenten aan het examen moeilijk te vinden. Voor mbo-4 betreft dit ongeveer de helft van de studenten. De rekenexamens worden niet als te lang ervaren.

Wat de voorbereiding door de school betreft: ongeveer de helft van de studenten geeft aan geen of te weinig voorbereiding door de school gehad te hebben.

1.7.2 *Voorbeeldexamens*

Om betrokkenen goed voor te bereiden op de centrale examens taal en rekenen verstrekt het CvTE jaarlijks een aantal voorbeeldexamens. Dit betreft steeds één versie van de examens die afgenomen zijn (rekenen 2F, Nederlandse taal 2F, rekenen 3F en Nederlandse taal 3F). Daarnaast kunnen leerlingen oefenen via de [oefenomgeving](#) van DUO ([oefenen.facet.nl](#)).

1.7.3 *Voorlichting*

De informatievoorziening naar de (contactpersonen) examencommissies en naar de docenten in het mbo verloopt via de website [Examenbladmbo.nl](#) en het bijbehorende mailsysteem waarmee deze personen gericht gemaïld kunnen worden. De website is in 2015-2016 zo'n 470.000 keer bezocht (ten opzichte van 400.000 vorig schooljaar).

Daarnaast vinden er regionale voorlichtingsbijeenkomsten plaats en kunnen docenten met vragen en opmerkingen terecht bij de Toets- en Examenlijn van het CvTE. Deze heeft in het schooljaar 2015-2016 89 vragen over de centrale examens in het mbo beantwoord. Ook is er een brochure verstuurd naar de bestuurders en directies van de bekostigde en de niet-bekostigde instellingen over Engels in mbo-4.

1.7.4 *Inzage en openbaarmaking*

Vanaf het schooljaar 2015-2016 is er inzage mogelijk in de opgaven van de rekenexamens. Inzage door docenten en leerlingen was mogelijk gedurende vier weken na de laatste afnamedag van de desbetreffende rekentoets. Ook is op 1 juli 2016 ongeveer 90% van de opgaven per afgenomen variant openbaar gemaakt (ruim 2.000 opgaven voor vo en mbo) via een publiek toegankelijke website, [www.rekenopgaven-etalage.nl](#). Deze pagina is in juli 2016 zo'n 4.200 keer bezocht.

2 Resultaten rekentoets en centrale examens Nederlands vo

2.1 Samenvatting

Rekentoets

- In januari 2016 deden 140.000 leerlingen een rekentoets, in maart 104.000 en in juni 149.000. Van 197.000 kandidaten is het eindresultaat geregistreerd. Dit eindresultaat kan in 2015 of in 2016 zijn behaald, na één of meer pogingen.
- De rekentoetsen zijn zowel in Facet als in ExamenTester aangeboden. In beide afnamesystemen zijn de afnames over het algemeen goed verlopen.
- In juli konden alleen vwo-examenkandidaten deelnemen aan een extra afnamemogelijkheid van de 3F-rekentoets. De kleine groep, ongeveer 100 kandidaten, die hieraan heeft deelgenomen, heeft een hoog gemiddeld cijfer: 9,1. Waarschijnlijk zijn het met name de best presterende leerlingen die alsnog deze rekentoets aflegden om voor het *judicium cum laude* in aanmerking te komen.
- Kandidaten behalen gemiddeld een hoger resultaat bij een 'volgende kans', met uitschieters naar gemiddeld 0,7/0,8 cijferpunt bij vmbo-gt en het vwo.
- Gemiddeld over de afnames voldoen leerlingen bij alle schoolsoorten in 2015-2016 iets minder vaak aan de referentiecesuur dan in 2014-2015.
- Ten opzichte van vorig jaar is het aantal voldoende op de rekentoets 2F en 3F tijdens de afnameperiodes in 2015-2016 afgenomen. Dit blijkt uit de Facet-gegevens. Het percentage 6 of hoger als eindcijfer zoals in BRON geregistreerd is, is in 2015-2016 toegenomen ten opzichte van 2014-2015.
- Het aandeel voldoende op het eindcijfer voor de rekentoets vo is bij vwo het grootst (95%) en bij havo het kleinst (60%). Het aandeel vijven is bij havo het grootst (34%) en bij vwo het kleinst (5%). Afgerond heeft bij vwo 0% een cijfer 4 of lager, terwijl dit bij bb 14% is.
- Het percentage voldoende in de eindcijfers is bij alle schoolsoorten in 2015-2016 toegenomen ten opzichte van 2014-2015, variërend van 4% bij vwo tot 19% meer voldoende bij gt.
- De aangepaste rekentoets voor leerlingen met ernstige rekenproblemen of dyscalculie (ER) werd in het cursusjaar 2015-2016 voor het derde jaar afgenomen. Het aantal kandidaten dat deelneemt, vertoont een stijgende lijn.
- Gemiddeld halen bb-kandidaten in 81% van de gevallen een voldoende voor de 2A-rekentoets (gemiddeld cijfer 6,2). In 9% van de gevallen is gemiddeld geen 5 of hoger gehaald.
- In maart 2016 hebben 1.156 leerlingen de rekentoets 3S gemaakt. Iets meer dan de helft van de deelnemende vwo'ers heeft een voldoende gehaald op deze toets. 15% behaalde een 4 of lager voor de 3S-toets.
- In juni 2016 geeft 83-87% van de docenten aan 45 opgaven voldoende te vinden en 56-61% van de kandidaten gaf dit aan.
- De meerderheid van de kandidaten vindt de twee onderdelen mét en zonder rekenmachine precies goed of te makkelijk. Veel leerlingen (ongeveer 40%) vinden opgaven waarbij er met de rekenmachine gewerkt kan worden, ingewikkeld.
- Bijna een kwart van de docenten (23%) geeft aan dat kandidaten wel zijn voorbereid, maar te weinig. Van de leerlingen geeft gemiddeld 50-47% aan door de school niet of te weinig voorbereid te zijn op de rekentoets. Van de overige kandidaten geeft nog eens 36% (januari) en 35% (juni) aan dat de opgaven die in de les geoefend zijn, niet lijken op de opgaven in de rekentoets.

Nederlands

- Sinds het examenjaar 2015 zijn de centrale examens Nederlands afgestemd op de referentieniveaus. Zowel inhoudelijk als voor wat betreft de normering. Aan de kandidaten van 2016 zijn dezelfde prestatie-eisen gesteld als aan de leerlingen die in 2015 eindexamen deden. De kandidaten van 2016 waren voor de meeste schooltypen iets vaardiger dan de kandidaten in 2015.
- In 2015 zorgde de hogere lat in het vwo voor een lager gemiddeld CE-cijfer en een lager percentage voldoende. Het effect van deze aanpassing is ook terug te zien als het resultaat van 2016 wordt vergeleken met 2014.

2.2 Leerlingprestaties rekentoets vo

2.2.1 Algemeen

In deze rapportage wordt gebruik gemaakt van zowel de afnamegegevens als van de eindcijfers die in BRON zijn geregistreerd. In de afnamegegevens staan de resultaten per afname. Kandidaten kunnen één of meer keer een rekentoets hebben gemaakt. De eindcijfers betreffen het cijfer dat op de cijferlijst staat. Het geregistreerde resultaat op de rekentoets is het resultaat van één of meer pogingen in 2015 of 2016. In BRON is niet geregistreerd wanneer het cijfer behaald is. De peildatum van de gegevens uit BRON is 12 september 2016. Daarin zijn alle gegevens tot en met het derde tijdvak meegenomen. De BRON-gegevens hebben betrekking op kandidaten die een geldige inschrijving hebben in het voortgezet onderwijs op 1 oktober 2015.

In het vmbo was dit jaar enkel nog sprake van 'cijferdifferentiatie' bij de vmbo-bb-kandidaten. Voor bb-kandidaten ligt de cesuur daarmee één cijferpunt lager (soepeler) dan de 2F-cesuur. De cesuur 2F was daarmee dit jaar van toepassing voor zowel de vmbo-kb-kandidaten als de vmbo-gt-kandidaten.

Bij de presentatie van de cijfers worden in deze rapportage, tenzij anders vermeld, de cijfers weergegeven *nadat* de cijferdifferentiatie voor bb is toegepast. Dit zijn de cijfers die de kandidaten in 2015-2016 ook daadwerkelijk hebben gekregen. Bij de vergelijking van de cijfers van gt-kandidaten met de cijfers in voorgaande jaren is rekening gehouden met het wegvallen van de differentiatie voor deze groep kandidaten.

De rekentoets is een verplicht onderdeel voor alle vo-kandidaten: vmbo-kandidaten maken de rekentoets 2F en de havo- en de vwo-kandidaten de rekentoets 3F. Vmbo-kandidaten konden eventueel ook de rekentoets 3F maken in plaats van 2F. In de afnamegegevens is dit niet meegenomen. Bij de presentatie van de gegevens uit BRON zijn de eindcijfers 3F voor vmbo-kandidaten apart gepresenteerd. Voor kandidaten vmbo-bb is vermelding op de cijferlijst nog niet verplicht, maar komt het rekentoetsresultaat op een bijlage bij de cijferlijst.

Bij het interpreteren van de eindcijfers is het bij bb van belang te vermelden dat een eventueel resultaat op deelname aan een 2A-rekentoets bij bb-kandidaten in de plaats kan staan van het 2F-cijfer. Hetzelfde geldt voor een 3S-resultaat bij het 3F-cijfer voor vwo-kandidaten. Omdat een wettelijke basis voor deze twee nog in de pilotfase verkerende rekentoetsen ontbreekt, kan dit niet expliciet worden vermeld op de cijferlijst. Wanneer het wettelijk niveau is vastgelegd, kan het cijfer voor deze niveaus wel vermeld worden.

Dit jaar is voor het eerst op de eindlijst zichtbaar of een kandidaat de ER-variant van 2F dan wel 3F heeft gemaakt. Deze zijn dus nu ook als 2ER- of 3ER-cijfer doorgegeven aan BRON.

Kanttekening vergelijkbaarheid rekentoetsresultaten

Het vergelijken van de resultaten op de rekentoetsen door de jaren heen wordt bemoeilijkt doordat de omstandigheden van jaar tot jaar verschillen. In de eerste jaren was sprake van een pilotsituatie. Scholen en kandidaten konden vrijwillig deelnemen; het resultaat hoefde nergens vermeld te worden.

Vanaf 2013-2014 zijn alle vo-kandidaten verplicht om een rekentoets 2F dan wel 3F af te leggen. Sinds het schooljaar 2014-2015 wordt het resultaat op de rekentoets vermeld op een bijlage bij het diploma (behalve bij bb-kandidaten).

Vanaf 2015-2016 speelt de hoogte van het resultaat op de rekentoets een rol in de slaag-zakbeslissing voor vwo-kandidaten. Voor examenkandidaten was het in het vo dit jaar ook voor het eerst mogelijk om cum laude een diploma te halen (dit gegeven is nog niet opgenomen in BRON). Het resultaat voor rekenen telt daarbij mee. Tot slot is het aantal kansen op de rekentoets toegenomen van twee naar vier kansen en het aantal afnameperiodes van twee naar drie.

In het vmbo is de rekentoets 2F alleen via Facet afgenomen. Het is in Facet niet mogelijk om het profiel/sector van de kandidaat te achterhalen. Daarom is aan de scholen verzocht om in het derde vrije veld in Facet de zogenaamde 'elementcode' van de leerling te vermelden. Van ongeveer de helft van de leerlingen is deze code aangeleverd. Ook is het niet mogelijk om via Facet te achterhalen of de leerling in het (voor)laatste jaar zit. Alleen bij het beperkte aantal havo/vwo-leerlingen die nog via ExamenTester de rekentoets aflegden, kunnen de resultaten vergeleken worden van eindexamenkandidaten en voorlaatstejaars.

2.2.2 Resultaten 2F en 3F in 2015-2016

In januari 2016 deden 140.000 leerlingen een rekentoets, in maart 104.000 en in juni 149.000. Voor examenkandidaten vwo die nog geen vier kansen aangeboden hadden gekregen of onvoldoende geïnformeerd waren over de rol van het rekentoetscijfer bij het *judicium cum laude*, is er een extra afnamemogelijkheid geweest in juli. Hieraan hebben 101 leerlingen meegedaan. In tabel 2.1 zijn de afgeronde aantallen afnames opgenomen van de drie afnameperiodes.

Tabel 2.1

Aantallen afnames in januari, maart, juni en juli 2016.

	2F	3F	Totaal
Aantal afnames januari 2016	70.000	62.000	132.000
Aantal afnames maart 2016	47.000	56.000	103.000
Aantal afnames juni 2016	80.000	62.000	142.000
Aantal afnames juli 2016		100	100
Totaal aantal afnames 2016	197.000	180.100	377.100

Zoals in tabel 2.1 te zien is, waren de meeste afnames in januari en juni.

Voor vmbo zijn de rekentoetsen alleen aangeboden in het afnamesysteem Facet. Voor havo en vwo was het nog een overgangsjaar, waarin de rekentoetsen zowel in Facet als in ExamenTester zijn aangeboden. In beide afnamesystemen zijn de afnames over het algemeen goed verlopen. Uit de resultatenanalyses blijken geen wezenlijke verschillen in prestaties. Aan de scholen is gevraagd om in één van de vrije velden de element-code mee te leveren.

In tabel 2.2 staan de afgeronde aantallen kandidaten per opleiding per afname waarvan via de element-ILT-code het schooltype kon worden geïdentificeerd. Omdat deze code niet in alle gevallen is aangeleverd, wijken de cijfers af ten opzichte van tabel 2.1.

Tabel 2.2

Aantallen afnames per opleiding in januari, maart, juni en juli 2016.

	2F bb	2F kb	2F gl/tl	3F havo	3F vwo
Aantal kandidaten januari 2016	7.000	13.000	18.000	19.000	10.000
Aantal kandidaten maart 2016	6.000	8.000	9.000	14.000	10.000
Aantal kandidaten juni 2016	8.000	13.000	18.000	20.000	9.000
Aantal kandidaten juli 2016	-	-	-	1	33
Totaal aantal kandidaten 2016	21.000	34.000	45.000	53.000	29.000

In tabel 2.3 staan de in BRON geregistreerde aantallen van het cohort vo-leerlingen dat in 2015-2016 examen heeft gedaan (peildatum 12 september 2016) naar leerweg/opleiding. Dit kan het bij de schoolsoort horende resultaat zijn, maar het kan ook een hoger niveau betreffen (bijvoorbeeld 3F in plaats van 2F) of een cijfer voor de ER-toets.

Tabel 2.3

Aantallen eindexamenkandidaten naar leerweg/schooltype in 2015-2016 (BRON).

	2F bb	2F kb	2F gl/tl	3F havo	3F vwo	totaal
Aantal kandidaten 2015-2016	20.000	29.000	58.000	54.000	36.000	197.000

Van 197.000 kandidaten is het eindresultaat geregistreerd. Dit eindresultaat kan in 2015 of in 2016 zijn behaald, na één of meer pogingen.

In tabel 2.4 zijn de gemiddelde cijfers en de cijferverdelingen voor de schoolsoorten weergegeven van de rekentoetsafnames 2F en 3F in 2016. Dit zijn de gemiddelde cijfers over de afnames in januari, maart en juni samen. Omdat de juli-afname voor vwo'ers een zeer specifieke doelgroep betrof, wordt deze afname buiten beschouwing gelaten.

Tabel 2.4

Gemiddeld cijfer en procentuele cijferverdeling rekentoets 2F en 3F van de afnames januari, maart en juni in 2016.

	bb	kb	gt	havo	vwo
Gemiddeld cijfer	4,8	5,3	6,5	5,3	6,9
Percentage cijfer 1-4	41%	28%	8%	21%	3%
Percentage cijfer 5	26%	31%	19%	43%	13%
Percentage cijfer 6 en hoger	33%	40%	74%	37%	85%

Het percentage voldoende (cijfer 6 of hoger) is het laagst bij bb (33%) en het hoogst bij vwo (85%).

Het aandeel voorlaatstejaars en examenkandidaten verschilt sterk per afname. Tabel 2.5 geeft het gemiddelde cijfer op de rekentoets 3F, uitgesplitst naar leerjaar voor de havisten en de vwo'ers. Voor het vmbo zijn deze gegevens niet beschikbaar.

Tabel 2.5

Gemiddeld cijfer op de afnames in januari, maart en juni 2016 in havo/vwo van de rekentoets, uitgesplitst naar leerjaar.

schooltype	leerjaar	jan 2016 gemidd. cijfer	mrt 2016 gemidd. cijfer	juni 2016 gemidd. cijfer	juli 2016 gemidd. cijfer
havo	4	5,4	5,3	5,3	-
	5	5,2	5,1	5,3	-
vwo	5	7,1	6,8	6,8	-
	6	6,7	6,4	7,6	9,1

Bovenstaande gegevens zijn alleen gebaseerd op de afnames in ExamenTester, omdat alleen bij deze afnames het schooljaar bekend is. In januari en maart blijken voorlaatstejaars een gemiddeld hoger cijfer te halen dan de examenkandidaten. In juni is het gemiddelde cijfer bij havo gelijk. Bij vwo-examenkandidaten is het juist hoger dan dat van de voorlaatstejaars in die afnameperiode. Opmerkelijk is het hoge cijfer dat eindexamenkandidaten vwo behaalden tijdens de juni-afname.

In juli konden vwo-examenkandidaten deelnemen aan een 3F-rekentoets. De kleine groep, ongeveer 100 kandidaten, die hieraan heeft deelgenomen, heeft een hoog gemiddeld cijfer: 9,1. Waarschijnlijk is dit te danken aan kandidaten die met het resultaat op deze afname alsnog voor het *judicium cum laude* in aanmerking wilden komen. Waarschijnlijk zijn het met name de best presterende leerlingen die alsnog de rekentoets hebben afgelegd.

In tabel 2.6 staat wat het gemiddelde cijfer was bij de eerste en de volgende kans en het verschil hiertussen naar schooltype. De eenmalige extra afname in juli voor examenkandidaten vwo is hier vanwege de zeer geringe aantallen buiten beschouwing gelaten.

Tabel 2.6

Vergelijking resultaat van herkansers januari-, maart- en juni-afname 2016.

Schooltype	Eerste keer	Herkansing	Gem. cijfer	Gem. cijfer na herkansing	Vershil
bb	jan	mrt	4,6	4,7	0,1
	jan	jun	4,1	4,4	0,3
	mrt	jun	4,3	4,3	0,0
kb	jan	mrt	4,8	5,2	0,4
	jan	jun	4,4	4,7	0,3
	mrt	jun	4,6	4,7	0,1
gt	jan	mrt	5,5	6,2	0,7
	jan	jun	5,0	5,6	0,6
	mrt	jun	5,4	5,8	0,4
havo	jan	mrt	4,8	5,0	0,2
	jan	jun	4,7	5,1	0,4
	mrt	jun	4,9	5,1	0,2
vwo	jan	mrt	6,0	6,4	0,4
	jan	jun	6,1	6,7	0,6
	mrt	jun	6,1	6,9	0,8

Uit tabel 2.6 is af te lezen dat de volgende kans gemiddeld een hoger resultaat oplevert, met uitschieters naar gemiddeld 0,7/0,8 cijferpunt meer bij vmbo-gt en het vwo.

Tabel 2.7 geeft de eindresultaten weer naar schoolsoort op de rekentoets 2F en 3F zoals in BRON zijn geregistreerd. Uit deze gegevens is niet op te maken na hoeveel pogingen dit eindcijfer is behaald en wanneer deze poging heeft plaatsgevonden. Ook is bij vmbo-bb niet zichtbaar of en zo ja in hoeveel gevallen het gaat om het resultaat op een 2A- of 2F-rekentoets. Bij vwo is niet zichtbaar of het een 3F- of een 3S-resultaat betreft.

Uit de afnameresultaten blijkt dat het resultaat op de 2A-toets gemiddeld hoger is dan die op de 2F-toets. Bij vwo-kandidaten liggen de resultaten op de 3S-toets gemiddeld lager dan die op de 3F-toets. Bij vmbo-bb gaat het hieronder om de daadwerkelijk gegeven cijfers na toepassing van cijferdifferentiatie op de normering, dus één cijferpunt boven de 2F-eisen. Aangezien maar een klein deel van de leerlingen de 2A/3S-toets aflegde (1%, resp. 7%) is het effect op het gemiddelde cijfer beperkt.

Tabel 2.7

Gemiddeld cijfer en procentuele cijferverdeling rekentoets 2F en 3F van eindexamenkandidaten 2016 (BRON).

	bb	kb	gt	havo	vwo
Gemiddeld cijfer	5,9	6,1	7,1	5,8	7,4
Percentage cijfer 1-3	5%	2%	0%	1%	0%
Percentage cijfer 4	9%	7%	1%	5%	0%
Percentage cijfer 5	20%	25%	9%	34%	5%
Percentage cijfer 6 en hoger	66%	66%	89%	60%	95%

Uit tabel 2.7 blijkt dat het aandeel voldoende bij vwo het grootst is (95%) en bij havo het kleinst (60%). Het aandeel vijven is bij havo het grootst (34%) en bij vwo het kleinst (5%). Afgerond heeft bij vwo 0% een cijfer 4 of lager, terwijl dit bij bb 14% is. Ten opzichte van vorig jaar zijn de gemiddelde cijfers alleen bij havo en vwo gelijk gebleven en bij de andere schoolsoorten licht gestegen. Daarbij dient te worden opgemerkt dat bij vmbo-gt de normering met één cijferpunt is versoepeld en dat bij vmbo-bb ook 2A-cijfers als 2F-cijfer kunnen zijn doorgegeven.

Het gemiddelde cijfer uit tabel 2.7 op basis van de eindcijfers zoals bekend in BRON ligt 0,5 (havo en vwo) tot 1,1 (vmbo-bb) cijferpunt hoger dan het gemiddelde cijfer uit tabel 2.4 op basis van de afnames in 2016.

Uit de registratie in BRON blijkt dat voor 1,4% van de vmbo-kandidaten het resultaat op een 3F-rekentoets als eindcijfer is opgegeven. Deze gegevens zijn buiten de berekeningen voor tabel 2.7 gehouden. Voor vmbo-bb gaat het om 28 kandidaten met gemiddeld het cijfer 4,4. Voor vmbo-kb om 309 kandidaten met een 5,4 gemiddeld en voor vmbo-gt om 2.322 kandidaten met een gemiddeld cijfer van 5,8.

Resultaten 2F en 3F naar sector en profiel

In tabel 2.8 staan de gemiddelde afnamecijfers van de rekentoets 2F en 3F voor 2015-2016 uitgesplitst naar sector (vmbo) en profiel (havo/vwo). In tabel 2.9 staan de gemiddelde eindcijfers zoals bekend in BRON op de rekentoets 2F en 3F uitgesplitst naar sector en profiel. In BRON is de uitsplitsing naar sector voor vmbo-tl op grond van de elementcode niet te achterhalen.

Tabel 2.8 Gemiddeld cijfer rekentoets vo 2015-2016 naar sector/profiel van alle kandidaten over de afnames.

Schooltype	Profiel/sector	Gem. cijfer
bb	zorg en welzijn	4,3
	techniek	5,2
	landbouw	4,7
	economie	5,1
	intersectoraal	4,9
kb	zorg en welzijn	4,8
	techniek	5,7
	landbouw	5,2
	economie	5,4
	intersectoraal	5,3
gt	zorg en welzijn	6,1
	techniek	6,8
	economie	6,5
	landbouw	6,5
	intersectoraal	6,6
	GEEN	6,5
havo	CM	4,5
	EM	5,2
	NG	5,4
	NG + NT	5,8
	NT	5,9
vwo	CM	5,8
	EM	6,6
	NG	6,8
	NG + NT	7,4
	NT	7,5

EM = profiel economie en maatschappij
NG = profiel natuur en gezondheid

NT = profiel natuur en techniek
CM= profiel cultuur en maatschappij

Tabel 2.9 Gemiddeld eindcijfer rekentoets vo examenkandidaten 2016 naar sector/profiel (BRON).

Schooltype	Sector/profiel	Gem. cijfer 2016
bb	zorg en welzijn	5,5
	techniek	6,1
	landbouw	5,9
	economie	6,1
	intersectoraal	6,0
kb	zorg en welzijn	5,6
	techniek	6,5
	landbouw	6,1
	economie	6,2
	intersectoraal	6,1
gl	zorg en welzijn	6,7
	techniek	7,5
	landbouw	7,3
	economie	7,2
	intersectoraal	7,0
tl		7,1
havo	CM	5,0
	EM	5,8
	NG	5,9
	NT	6,5
	NT/NG	6,4
	EM/CM	5,6
vwo	CM	6,3
	EM	7,1
	NG	7,1
	NT	8,0
	NT/NG	7,9
	EM/CM	7,1

Uit tabel 2.8 en 2.9 blijkt dat de leerlingen met een technisch profiel gemiddeld hogere cijfers halen op de rekentoets 2F of 3F dan leerlingen uit andere sectoren/profielen. Ook is te zien dat de leerlingen met een sector zorg en welzijn of cultuur en maatschappij gemiddeld genomen achterblijven op hun opleidingsgenoten.

2.2.3 Resultaten over de jaren heen

Om de resultaten op de rekentoets vo 2F en 3F te monitoren is het informatief om deze over jaren heen te vergelijken. Het vergelijken van de rekentoetsresultaten wordt echter bemoeilijkt doordat de omstandigheden van jaar tot jaar verschillen. In de eerste jaren was sprake van een pilotsituatie. Scholen en kandidaten konden vrijwillig deelnemen; het resultaat hoefde nergens vermeld te worden. Vanaf 2013-2014 zijn alle vo-kandidaten verplicht om een rekentoets 2F dan wel 3F af te leggen.

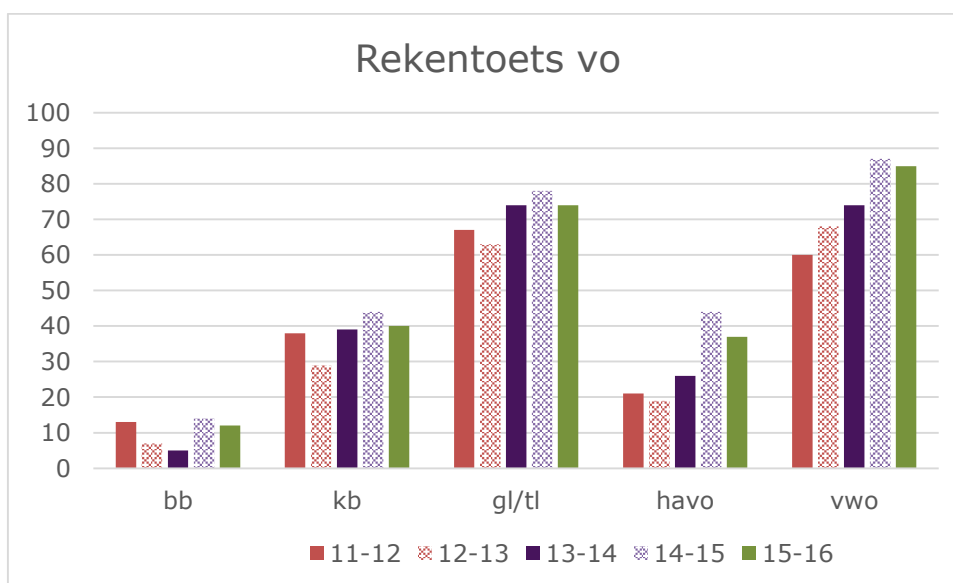
Sinds het schooljaar 2014-2015 wordt het resultaat op de rekentoets vermeld op een bijlage bij het diploma. In 2015-2016 wordt het resultaat vermeld op de cijferlijst (behalve bij bb-kandidaten). Vanaf 2015-2016 speelt de hoogte van het resultaat op de rekentoets een rol in de diplomabeslissing voor vwo-kandidaten. Deze ontwikkelingen kunnen de prikkel om al dan niet te presteren beïnvloeden. Dat maakt een vergelijking tussen periodes waarin deze prikkels kunnen verschillen lastiger.

Ten opzichte van eerdere jaren is het verschil nu dat de kandidaat in 2015-2016 vier in plaats van twee keer een rekentoets mag maken. Daartoe wordt er drie keer in plaats van twee keer een afname aangeboden.

Deze kanttekeningen in acht nemend, is in grafiek 2.1 af te lezen wat per schoolsoort het gemiddelde percentage kandidaten is dat jaarlijks aan de referentiecesuur voldoet, gebaseerd op de afnamegegevens. Omdat het in deze grafiek gaat om het voldoen aan de referentiecesuur, zijn bij vmbo-bb de cijfers zonder cijferdifferentiatie opgenomen.

Grafiek 2.1

Percentage voldoende op de rekentoets 2F en 3F vanaf 2011-2012 gebaseerd op afnamegegevens.

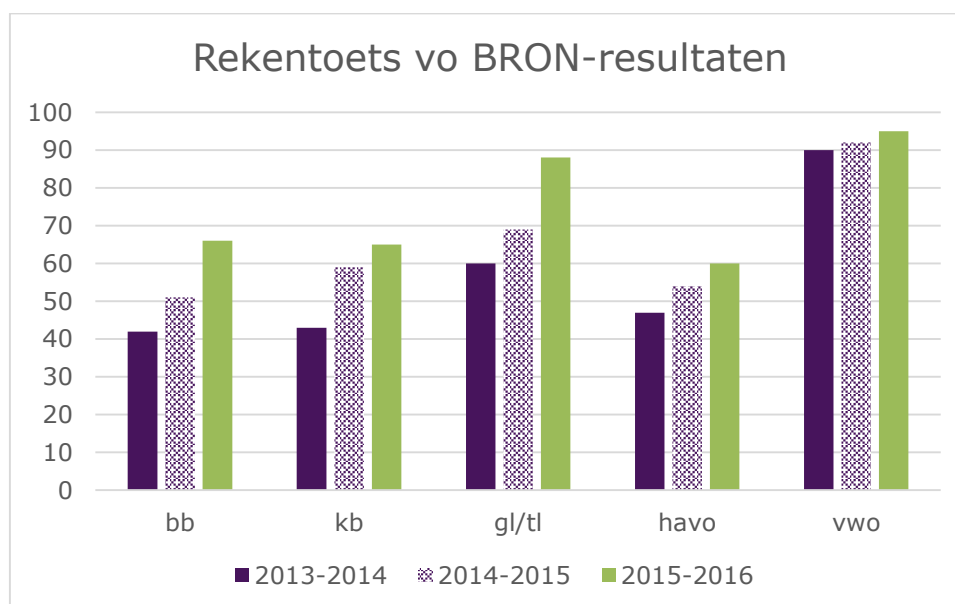

Gemiddeld over de afnames voldoen leerlingen bij alle schoolsoorten iets minder vaak aan de referentiecesuur in 2015-2016 dan in 2014-2015.

Omdat de eindcijfers sinds 2014 aan BRON worden doorgegeven, kunnen nu voor drie jaar op een rij de gemiddelde geregistreerde eindcijfers worden gepresenteerd. Deze staan in grafiek 2.2.

Grafiek 2.2

Percentage 6 of hoger als eindcijfer op de rekentoets van de eindexamenkandidaten 2014, 2015 en 2016 (BRON).

In grafiek 2.2 is te zien dat het percentage voldoende in de eindcijfers bij alle schoolsoorten in 2015-2016 is toegenomen ten opzichte van 2014-2015, variërend van 4% bij vwo tot 19% meer voldoende bij vmbo-gt. Bij de eindcijfers gaat het om de *daadwerkelijke* cijfers, waarbij tot en met 2014-2015 bij vmbo-bb en vmbo-gt cijferdifferentiatie werd toegepast: voor vmbo-bb een cijferpunt hoger en voor vmbo-gt een cijferpunt lager dan de referentiecesuur. In 2015-2016 is dit alleen nog voor vmbo-bb het geval.

2.3 Resultaten aangepaste rekentoets voor leerlingen met dyscalculie of ernstige rekenproblemen

2.3.1 Algemeen

De aangepaste rekentoets voor leerlingen met ernstige rekenproblemen of dyscalculie (ER) werd in het cursusjaar 2015-2016 voor het derde jaar afgenomen. Het aantal kandidaten dat deelneemt vertoont een stijgende lijn.

De aangepaste rekentoets heeft aangepaste eisen op de geautomatiseerde rekenvaardigheden. Dat is gerealiseerd door extra hulpmiddelen en een selectie van daartoe geschikte opgaven. Deze lijn wordt de komende jaren voortgezet, waarbij nog nauwkeuriger specifieke aanpassingen voor deze doelgroep worden gemaakt.

De algemene conclusie over de resultaten is dat voor de ER-groep als geheel de ER-toets een even hoge drempel is als de reguliere toets voor de groep die aan deze toets meedeed. Er is dus, statistisch gezien, geen specifieke belemmering opgeworpen voor leerlingen met een beperking.

2.3.2 Resultaten

Tabel 2.10

Aantal deelnemers en procentuele cijferverdeling van de aangepaste rekentoets ER (BRON).

2016	aantal deelnemers	% 5 en hoger	% 6 en hoger
vmbo-bb (rekentoets 2ER)	733	81%	50%
vmbo-kb (rekentoets 2ER)	845	85%	53%
vmbo-gt (rekentoets 2ER)	556	94%	75%
havo (rekentoets 3ER)	509	84%	68%
vwo (rekentoets 3ER)	47	100%	74%

2.3.3 Mondeling

Ook in het vo is het vanaf dit schooljaar mogelijk voor leerlingen die niet in staat zijn om op de aangepaste rekentoets te laten zien wat zij kunnen, omdat zij blokkeren vanwege faalangst bij het rekenen, om een mondelinge toets af te leggen. Deelname aan het mondeling is mogelijk als de leerling bij de eerdere afnames geen voldoende heeft behaald. De mondelinge afname is een laatste kans voor de leerling om de aangepaste rekentoets 2ER of 3ER te maken. De aangepaste rekentoets wordt niet makkelijker bij een mondelinge afname, slechts de wijze van afname is aangepast. Aan het mondeling hebben vijf vmbo-leerlingen deelgenomen die de rekentoets 2ER hebben afgelegd, hiervan hebben drie leerlingen een zes of hoger behaald. Er zijn drie havoleerlingen geweest die de rekentoets 3ER mondeling hebben afgelegd. Hierbij zijn twee voldoende behaald en een onvoldoende. Uit het vwo hebben er geen leerlingen deelgenomen.

2.4 Resultaten pilot 2A rekentoets vo en mbo

In 2015-2016 heeft een syllabuscommissie een addendum 2A gemaakt dat als aanvulling geldt op de syllabus 2F en 3F. Het addendum 2A is met ingang van augustus 2016 van kracht.

In 2015-2016 is het rekenexamen 2A twee maal aangeboden: in januari 2016 (periode 3 in het mbo, eerste afnameperiode in het vo) en in mei/juni 2016 (periode 5 in het mbo en derde afnameperiode in het vo). Voor 2A is een 2A-specifieke cesuur gehanteerd.

Het rekenexamen 2A is in 2015-2016 alleen met Facet afgenomen. De aantallen afnames van 2A staan in tabel 2.11.

Tabel 2.11

Aantallen afnames rekentoets 2A in januari en mei/juni 2016.

	januari 2016		mei/juni 2016	
	vmbo	mbo	vmbo	mbo
Aantallen afnames (waarvan uit entree)	8.240	334 (284)	6.725	1.325 (806)

In januari deden 334 mbo-studenten de 2A-toets. Dit waren voornamelijk studenten uit de entree-opleiding. In mei/juni is het aantal afnames in het mbo groter en het aandeel entree-kandidaten lager.

In tabel 2.12 staat het gemiddelde cijfer over de beide afnames in het vo en mbo en de cijferverdeling.

Tabel 2.12

Gemiddeld cijfer en procentuele cijferverdeling rekentoets 2A van de afnames januari en mei/juni in 2016.

	2A vmbo bb	2A entree (mbo)	2A mbo-2	2A totaal mbo
Gemiddelde cijfer	6,2	5,3	5,4	5,3
Percentage cijfer 1-4	9%	31%	22%	29%
Percentage cijfer 5	10%	12%	13%	12%
Percentage cijfer 6 en hoger	81%	57%	65%	58%

Gemiddeld over de twee pilotafnames halen bb-kandidaten in 81% van de gevallen een voldoende voor de 2A-rekentoets (gemiddeld cijfer 6,2). In 9% van de gevallen is gemiddeld een 4 of lager gehaald.

De prestaties in het mbo zijn lager, met name bij de kandidaten van de entree-opleiding. Daar haalt 57% een voldoende (gemiddeld cijfer 5,3). Er zijn in het mbo echter te weinig 2A-afnames gedaan om daarover algemene uitspraken te kunnen doen.

2.5 Resultaten pilot rekentoets 3S voor het vwo

In februari 2016 is het rapport over het onderzoek rekentoets 3S gepubliceerd. In het schooljaar 2015-2016 is de pilot in maart voortgezet met rekentoetsen 3S. De rekentoets 3S in 2016 was een gehele 3S-toets die uit 45 opgaven bestond. Daarvoor hebben leerlingen 120 minuten de tijd.

In maart 2016 hebben 1.156 leerlingen de rekentoets 3S gemaakt. De pilot rekentoets 3S is alleen met Facet afgenomen. In tabel 2.13 is de cijferverdeling gegeven voor de pilot rekentoets 3S.

Tabel 2.13

Procentuele cijferverdeling resultaten pilot rekentoets 3S in 2015-2016.

	Resultaat
Gemiddeld cijfer	5,6
Percentage cijfer 1-4	15%
Percentage cijfer 5	33%
Percentage cijfer 6 en hoger	52%

Iets meer dan de helft van de deelnemende vwo'ers heeft een voldoende gehaald op de rekentoets 3S. 15% behaalde een 4 of lager voor de 3S-toets. Vanwege de geringe aantallen afnames geeft een verdere uitsplitsing naar bijvoorbeeld profiel geen betrouwbaar beeld.

2.6 Evaluatie en voorlichting scholen en kandidaten rekentoets vo

2.6.1 *Evaluaties met scholen*

Na de afnames in januari en mei/juni zijn vragenlijsten afgenomen bij leerlingen en rekendocenten. In januari hebben 440 docenten en 7.248 kandidaten een vragenlijst ingevuld, in mei/juni waren dat 280 docenten en 6.492 kandidaten.

Lengte, tijdsduur en samenstelling rekentoets 2016

De rekentoets 2F en 3F bevat 45 vragen. Aan docenten en kandidaten is gevraagd wat ze van dit aantal vragen vinden, de respons staat in tabel 2.14.

Tabel 2.14

Aantal opgaven volgens docenten en kandidaten in januari en juni.

	docenten		kandidaten	
	januari	juni	januari	juni
te weinig opgaven	4%	3%	2%	2%
voldoende opgaven	83%	87%	56%	61%
te veel opgaven	13%	10%	37%	34%
geen mening	-	-	5%	4%

Van de docenten geeft 83-87% in juni aan 45 opgaven voldoende te vinden. Gemiddeld vindt 10-13% van de docenten dit aantal opgaven te veel. Van de leerlingen vindt gemiddeld een groter aandeel het aantal opgaven te veel. Het gaat hier om 34-37%, terwijl 56-61% het aantal opgaven voldoende vindt.

Voor 2F staat 90 minuten en voor 3F 120 minuten. In tabel 2.15 staat de respons op de vraag aan kandidaten of ze voldoende tijd hadden om de rekentoets te maken.

Tabel 2.15

Tijd voldoende volgens kandidaten in januari en juni 2016.

	januari	juni
(ruim) voldoende	75%	79%
precies goed	17%	14%
(veel) te weinig	9%	7%

Uit tabel 2.15 blijkt dat minder dan 10% van de kandidaten vindt te weinig tijd voor de rekentoets te hebben.

Het aandeel opgaven zonder rekenmachine is van 33% naar ongeveer 40% gegaan (18 van de 45). Aan kandidaten is gevraagd naar de ervaren moeilijkheid van de opgaven in dit deel van de toets waarbij geen rekenmachine beschikbaar is en van het deel waarbij dat wel het geval is. Het resultaat hiervan staat in tabel 2.16.

Tabel 2.16

Ervaren moeilijkheid opgaven met en zonder rekenmachine in januari en juni 2016.

	deel zonder rekenmachine		deel met rekenmachine	
	januari	juni	januari	juni
te makkelijk	10%	9%	6%	6%
precies goed	73%	73%	52%	54%
te ingewikkeld	17%	18%	42%	40%
geen mening	8%	7%	9%	9%

De meerderheid van de kandidaten vindt beide onderdelen precies goed of te makkelijk. Veel leerlingen (ongeveer 40%) vinden opgaven waarbij er met de rekenmachine gewerkt kan worden, ingewikkeld.

Tabel 2.17

Moelijkheid toets volgens kandidaten in januari en juni 2016.

	januari	juni
(erg) gemakkelijk	23%	22%
niet gemakkelijk, maar ook niet moeilijk	48%	51%
(erg) moeilijk	28%	27%

Vorbereiding kandidaten op de rekentoets 2016

Tabel 2.18 geeft de respons weer op de vraag aan docenten of de leerlingen voorbereid zijn op de rekentoets.

Tabel 2.18

Vorbereiding op de toets volgens rekendocenten.

	januari	juni
ja, genoeg	62%	70%
ja, maar te weinig	21%	23%
nee	6%	2%
weet het niet	11%	5%

Van de docenten geeft resp. 6-2% aan dat de kandidaten niet waren voorbereid op de rekentoets (5-11% weet het niet). Bijna een kwart van de docenten geeft aan dat kandidaten wel zijn voorbereid, maar te weinig.

Tabel 2.19 geeft de respons weer van de leerling op de vraag of hij/zij van mening is door de school goed te zijn voorbereid op de rekentoets.

Tabel 2.19

Vorbereiding school op de toets volgens kandidaten.

	januari	juni
ja, genoeg	50%	53%
ja, maar te weinig	26%	26%
nee	24%	21%

Gemiddeld 50-47% van de leerlingen geeft aan door de school niet of te weinig voorbereid te zijn op de rekentoets. Van de overige kandidaten geeft nog eens 36% in januari en 35% in juni aan dat de opgaven die in de les geoefend zijn, niet lijken op de opgaven in de rekentoets.

2.6.2 Voorbeeldrekentoetsen

Om kandidaten en docenten goed voor te bereiden op de rekentoets verstrekt het CvTE jaarlijks een aantal voorbeeldtoetsen. Dit betreft steeds één versie van de examens die afgenomen zijn (rekenen 2F en rekenen 3F). Daarnaast kunnen leerlingen oefenen met de oefentoetsen via [de oefenomgeving](#) van DUO ([oefenen.facet.onl](#))

2.6.3 Inzage en openbaarmaking

Vanaf het schooljaar 2015-2016 is er inzage mogelijk in de opgaven van de rekentoets. Inzage door docenten en leerlingen was mogelijk gedurende vier weken na de laatste afnamedag van de desbetreffende rekentoets. Ook is op 1 juli 2016 ongeveer 90% van de opgaven per afgenomen variant openbaar gemaakt (ruim 2.000 opgaven voor vo en mbo) via een publiek toegankelijke website, [www.rekenopgaven-etalage.nl](#). Deze pagina is in juli 2016 zo'n 4.200 keer bezocht.

2.6.4 Voorlichting

Voor docenten is er de brochure *Kaders rekentoets vo*, waarin meer in detail ingegaan wordt op de inhoud en de regelgeving rondom de rekentoets vo. Deze brochure is te vinden op de website [Examenblad.nl](#) van het CvTE (aantal downloads 5.726). Ook is op deze website allerhande andere informatie te vinden over de rekentoets. Op de webapp [mijneindexamen.nl](#) van het CvTE, die speciaal voor kandidaten is gebouwd, is ook informatie over de rekentoets opgenomen. De Toets- en Examenlijn van het CvTE heeft in het schooljaar 2015-2016 70 vragen over de rekentoets vo beantwoord.

2.7 Centrale examens Nederlands

Sinds het examenjaar 2015 zijn de centrale examens Nederlands afgestemd op de referentieniveaus. Zowel inhoudelijk als voor wat betreft de normering. Aan de kandidaten van 2016 zijn dezelfde prestatie-eisen gesteld als aan de leerlingen die in 2015 eindexamen deden. De kandidaten van 2016 waren voor de meeste schooltypen iets vaardiger dan in 2015.

Tabel 2.20

Vaardigheidsverschil tussen de examenkandidaten van 2016 en 2015 op het CE Nederlands in cijferpunten.

	2016-2015
bb	+0,1
kb	+0,1
gl/tl	0,0
havo	+0,2
vwo	+0,1

Bron: Cito (cijfers verzameld ten behoeve van de normering van het eerste tijdvak).

De resultaten voor het centraal examen Nederlands met inbegrip van de herkansingen in het tweede en het derde tijdvak zijn weergegeven in tabel 2.21.

Tabel 2.21

Resultaten centraal examen Nederlands met inbegrip van de herkansingen in het tweede en het derde tijdvak.

	2014		2015		2016	
	<i>gemiddeld cijfer</i>	<i>percentage voldoende</i>	<i>gemiddeld cijfer</i>	<i>percentage voldoende</i>	<i>gemiddeld cijfer</i>	<i>percentage voldoende</i>
bb	6,52	88%	6,63	91%	6,62	92%
kb	6,18	82%	6,08	81%	6,17	82%
gl/tl	6,26	81%	6,33	87%	6,29	85%
havo	6,31	79%	6,02	75%	6,23	84%
vwo	6,45	85%	6,02	77%	6,13	80%

Bron: DUO (cijfers op basis van eerste, tweede en derde tijdvak)

In 2015 zorgde de hogere lat in het vwo voor een lager gemiddeld CE-cijfer en een lager percentage voldoende. Het effect van deze aanpassing is ook terug te zien als het resultaat van 2016 met 2014 wordt vergeleken.

De fluctuaties in verschillen tussen het eerste, tweede en derde tijdvak en bron- en afrondingsverschillen in aanmerking genomen, zijn de verschillen tussen de gemiddelde cijfers van 2016 en 2015 in tabel 2.21 in lijn met de geconstateerde vaardigheidsverschillen in tabel 2.20.

3 Resultaten Centrale Eindtoets po

3.1 Samenvatting

- Leerlingen uit het regulier basisonderwijs beheersen ruimschoots het referentieniveau 1F op zowel lezen, taalverzorging als alle rekenonderdelen.
- Het resultaat op de Centrale Eindtoets geeft ook een advies voor de leerling voor het best passende brugklatype. Hoe hoger het advies van het best passende brugklatype, hoe vaker 2F wordt beheerst bij de taalonderdelen en 1S bij de rekenonderdelen.
- In 2015 werd er een andere meetmethode gehanteerd voor de beheersing van de referentieniveaus dan in 2016. In het kader van trendonderzoek heeft het CvTE ook de resultaten van 2015 bepaald met dezelfde meetmethode als in 2016. Uit deze meting blijkt dat de vaardigheid van de leerling over beide jaren nagenoeg gelijk is gebleven.
- In het reguliere basisonderwijs doen meisjes het beter op lezen en taalverzorging en jongens het beter op rekenen.
- Binnen het s(b)o kan gesteld worden dat de beheersing van referentieniveau 1F op de taalonderdelen vaker wordt behaald dan op de onderdelen rekenen.
- Binnen het speciaal basisonderwijs (s(b)o) haalt ruim de helft van het aantal leerlingen referentieniveau 1F op rekenen niet. Hier is wel voorzichtigheid geboden omdat de afname van een eindtoets in het s(b)o nog niet verplicht is. Vraag is of de relatief kleine groep s(b)o-scholen die wel meegedaan heeft, representatief is voor het geheel.

3.2 Algemeen

Voor alle leerlingen van groep 8 in het reguliere basisonderwijs is het verplicht om een eindtoets te maken. De overheid stelt hiervoor aan scholen onder meer de Centrale Eindtoets beschikbaar. De Centrale Eindtoets toetst de inhoud van de taaldomeinen lezen en taalverzorging en van alle rekendomeinen binnen de referentieniveaus. De toets meet welk referentieniveau (1F/1S/2F) een leerling beheerst. In de *Toetswijzer po specifiek deel* staat aangegeven welke onderdelen de Centrale Eindtoets toetst ten opzichte van de bestaande domeinen binnen de referentieniveaus taal en rekenen. 1F geldt als het fundamentele niveau dat aan het eind van groep 8 beheerst wordt. De verwachting is dat de meeste leerlingen aan het eind van groep 8 minstens het referentieniveau 1F beheersen.

Het CvTE biedt de Centrale Eindtoets aan en kan alleen rapporteren over de beheersing van de referentieniveaus voor die leerlingen die hebben deelgenomen aan de Centrale Eindtoets. Over de resultaten op andere toegelaten eindtoetsen kan het CvTE geen uitspraak doen.

Vanaf schooljaar 2015-2016 is het verplicht om bij een eindtoets te rapporteren op referentieniveaus. Het CvTE heeft de afname in schooljaar 2014-2015 als pilot gebruikt om te ervaren hoe de referentieniveaus met de Centrale Eindtoets het beste gemeten kunnen worden.

In 2015-2016 is door het CvTE gekozen voor een andere meetmethode dan in 2014-2015. Vanaf 2015-2016 wordt dezelfde meetmethode gehanteerd als bij de overige centrale toetsen en examens van het CvTE.¹ Hierdoor is de Centrale Eindtoets het eerste ijkpunt voor de leerling van een doorlopende leerlijn Nederlandse taal en rekenen van po-vo-mbo tot toegang tot het hoger onderwijs.

Het leerlingrapport bevat de standaardscore met daaraan gekoppeld het brugklastype dat het beste bij de leerling past, de scores per onderdeel (taal, rekenen en wereldoriëntatie) en de referentieniveaus. Naast dit leerlingrapport ontvangt de school per leerling ook een digitaal leerlingrapport referentieniveaus. Op dit rapport wordt de domeinanalyse weergegeven waarop per subdomein van lezen, taalverzorging en rekenen inzichtelijk wordt gemaakt in welke mate de leerling dat subdomein beheerst ten opzichte van zijn/haar eigen niveau.

Een leerling krijgt een standaardscore en een resultaat op de referentieniveaus wanneer deze minimaal 50% van taal (135 opgaven), rekenen (85 opgaven) of beiden gemaakt heeft. In totaal kwamen 142.601 leerlingen uit het Nederlandse basisonderwijs in aanmerking voor een standaardscore en een meting op de beheersing van de referentieniveaus.²

3.3 Leerlingprestaties Centrale Eindtoets po

3.3.1 Resultaten in 2015-2016

Lezen

Binnen het regulier basisonderwijs beheerst 23% van alle leerlingen die de Centrale Eindtoets 2016 hebben gemaakt op het onderdeel lezen alleen het referentieniveau 1F (maar niet referentieniveau 2F; in de tabellen is deze groep weergegeven als 1F). 76% beheerst bij lezen het referentieniveau 2F. Deze leerlingen beheersen vrijwel allemaal ook het niveau 1F, waardoor de som van deze twee percentages (99%) het percentage leerlingen weergeeft dat minstens het niveau 1F beheerst.³

Tabel 3.1 laat zien dat meisjes lezen iets beter beheersen dan jongens. In het s(b)o haalt 90% van alle deelnemende leerlingen ten minste 1F, waarvan 38% 2F.

¹ In 2015 werd het referentieniveau bepaald op de (geëquivalenteerde) totaalscore op de drie te onderscheiden referentivaardigheden lezen, taalverzorging en rekenen. In 2016 zijn de gegevens ook direct gerelateerd aan de Openbare Set Referentie-items (OS). De normen voor het al dan niet beheersen van de referentieniveaus zijn gedefinieerd als een cesuur op deze OS. Deze set is gerelateerd aan opgaven in de Centrale Eindtoets.

² In deze rapportage omvat het Nederlandse basisonderwijs het reguliere, particuliere en het speciaal (basis)onderwijs.

³ Voor iedere kandidaat is binnen een vaardigheid afzonderlijk bepaald of hij of zij het 1F- en 2F/1S-niveau behaalt. Voor het behalen van het 2F/1S-niveau tellen ook opgaven mee die gebruikt worden om te evalueren of de kandidaat het 1F-niveau haalt. Het is in theorie mogelijk dat de leerling wel het 2F/1S-niveau haalt, maar niet het 1F-niveau. Dit is echter in de praktijk zeer uitzonderlijk: in dit geval betrof het slechts een enkele leerling, alleen bij de vaardigheid lezen.

Tabel 3.1

Percentage behaalde referentieniveaus lezen.

Lezen	Percentages					
	Regulier basisonderwijs			Speciaal (basis)onderwijs		
	Jongen	Meisje	Totaal	Jongen	Meisje	Totaal
<1F	2%	1%	1%	10%	8%	10%
1F	25%	21%	23%	51%	58%	52%
2F	73%	78%	76%	39%	34%	38%
	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel 3.2 geeft aan wat het percentage leerlingen is dat per afgegeven advies brugklatype⁴ referentieniveau <1F, 1F en 2F heeft behaald op lezen.

Tabel 3.2

Aantal en percentage behaalde referentieniveaus lezen per brugklatype.

Lezen	<1F	1F	2F
bb	7%	72%	21%
kb	0%	43%	56%
gt	0%	20%	80%
havo	0%	3%	97%
vwo	0%	0%	100%
totaal	1%	23%	76%

In tabel 3.2 valt op dat vrijwel alle leerlingen minimaal 1F lezen beheersen. Alleen leerlingen die het advies bb kregen, hebben soms 1F niet gehaald.

Taalverzorging

Tabel 3.3 toont de percentages leerlingen en de door hen behaalde referentieniveaus taalverzorging.

⁴ In deze tabel zijn de combinatie-adviezen gevoegd bij het lagere niveau van de combinatie. Dat wil zeggen dat leerlingen met een bb/kb-advies gerekend zijn bij de bb-advies-leerlingen, de gt/havo-leerlingen bij gt en de havo/vwo-adviesleerlingen bij havo. Dit geldt voor alle tabellen met resultaten per brugklatype in dit verslag.

Tabel 3.3

Percentage behaalde referentieniveaus taalverzorging.

Taalverzorging	Percentages					
	Regulier basisonderwijs			Speciaal (basis)onderwijs		
	Jongen	Meisje	Totaal	Jongen	Meisje	Totaal
<1F	6%	3%	5%	35%	32%	35%
1F	43%	35%	39%	50%	51%	50%
2F	51%	62%	56%	15%	18%	15%
	100%	100%	100%	100%	100%	100%

In zowel het reguliere basisonderwijs als in het speciaal basisonderwijs wordt referentieniveau 1F op taalverzorging ruim beheerst. Tegelijkertijd kan worden geconstateerd dat ook ruim de helft van de leerlingen uit het reguliere basisonderwijs het referentieniveau 2F beheerst op taalverzorging. Meisjes beheersen 2F aanzienlijk vaker dan jongens op dit subonderdeel.

Tabel 3.4 geeft aan wat het aantal en het percentage leerlingen is dat per afgegeven advies brugklatype referentieniveau <1F, 1F en 2F heeft behaald op taalverzorging.

Tabel 3.4

Aantal en percentage behaalde referentieniveaus taalverzorging per brugklatype.

Taalverzorging	<1F	1F	2F
bb	23%	73%	4%
kb	2%	82%	16%
gt	0%	57%	43%
havo	0%	15%	85%
vwo	0%	0%	100%
totaal	5%	39%	56%

In tabel 3.4 valt op dat bijna een kwart van de leerlingen met advies bb referentieniveau 1F niet beheerst. Leerlingen met een advies vwo beheersen allemaal het referentieniveau 2F bij taalverzorging.

Rekenen

Tabel 3.5 toont de percentages leerlingen en de door hen behaalde referentieniveaus rekenen.

Tabel 3.5

Percentage behaalde referentieniveaus rekenen.

Rekenen	Percentages					
	Regulier basisonderwijs			Speciaal (basis)onderwijs		
	Jongen	Meisje	Totaal	Jongen	Meisje	Totaal
<1F	11%	15%	13%	50%	65%	53%
1F	41%	45%	43%	38%	26%	36%
1S	48%	39%	44%	12%	9%	11%
	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel 3.5 laat zien dat binnen het reguliere basisonderwijs 84% van de meisjes en 89% van de jongens ten minste 1F haalt.⁵ In het s(b)o zien we dat meisjes iets achterblijven bij jongens in hun beheersing van de referentieniveaus rekenen.

Tabel 3.6 laat de behaalde referentieniveaus rekenen zien per advies brugklatype.

Tabel 3.6

Aantal en percentage behaalde referentieniveaus rekenen per brugklatype.

Rekenen	<1F	1F	1S
bb	59%	41%	0%
kb	17%	81%	2%
gt	4%	82%	14%
havo	0%	27%	73%
vwo	0%	0%	100%
totaal	13%	43%	44%

Slechts 41% van de leerlingen die het advies bb hebben ontvangen, beheersen referentieniveau 1F op rekenen. Bij het gegeven advies havo beheerst bijna driekwart van de leerlingen het referentieniveau 1S op rekenen.

3.3.2 *Resultaten over de jaren heen*

De beheersing van de referentieniveaus op de Centrale Eindtoets 2016 kan met in achtname van eerder gemaakte kanttekeningen (zie voetnoot 1 in 3.2) vergeleken worden met die van 2015. Een vergelijking op basis van de oorspronkelijke meetmethoden laat de volgende resultaten zien (tabel 3.7).

⁵ Alle leerlingen die 1S haalden bij rekenen haalden ook het referentieniveau 1F bij de Centrale Eindtoets 2016.

Tabel 3.7

Resultaten referentieniveaus in het regulier basisonderwijs in 2015 en 2016 op basis van oorspronkelijke meetmethoden.

Lezen	<1F	1F	2F
2016	1%	23%	76%
2015	8%	27%	65%

Taalverzorging	<1F	1F	2F
2016	5%	39%	56%
2015	4%	61%	35%

Rekenen	<1F	1F	1S
2016	13%	43%	44%
2015	10%	46%	44%

Dit lijken bij taal (zeer) positieve ontwikkelingen, en bij rekenen is een gelijke trend waar te nemen. De interpretatie hiervan is echter niet eenduidig. In de vergelijking met 2015 kan er een aantal redenen zijn waardoor er sprake is van verschuivingen. Een eerste reden kan zijn het daadwerkelijk verschuiven van de vaardigheid van de leerlingen. Het kan echter ook een gevolg zijn van de wijze waarop het referentieniveau bepaald is. In 2016 verschilt deze van de werkwijze in 2015.

Het CvTE heeft de referentieniveaus van 2015 opnieuw bepaald en daarbij dezelfde meetmethode gehanteerd als in 2016.⁶ Tabel 3.8 geeft de vergelijking op basis van de nieuwe meetmethoden.

Tabel 3.8

Resultaten referentieniveaus in het regulier basisonderwijs in 2015 en 2016 op basis van (nieuwe) meetmethode 2016.

Lezen	<1F	1F	2F
2016	1%	23%	76%
2015	1%	22%	77%

Taalverzorging	<1F	1F	2F
2016	5%	39%	56%
2015	5%	40%	55%

⁶ Het uitgangspunt dat beheersing van referentieniveau 1S/2F impliceert dat ook referentieniveau 1F is behaald, is in 2016 losgelaten. Daarnaast is in 2015 de proeftoetsafname aan de referentieniveaus geijkt, terwijl in 2016 een herijking heeft plaatsgevonden via de reguliere afname van de Centrale Eindtoets.

Rekenen	<1F	1F	1S
2016	13%	43%	44%
2015	10%	43%	47%

Uit de resultaten van de vergelijking van 2016 met 2015 (herberekend volgens de meetmethode 2016) kan geconcludeerd worden dat de vaardigheid van leerlingen nagenoeg gelijk is gebleven.

3.4 Voorlichting en interactie met basisscholen en leerlingen

Het CvTE heeft het scholenveld geconsulteerd over de opzet van het leerlingrapport. Mede op grond van de uitkomsten daarvan is een leerlingrapportage ontworpen waar het scholenveld, leerlingen en ouders/verzorgers mee uit de voeten kunnen. Tevens zijn er naast de genoemde middelen ook twee webinars gehouden over de referentieniveaus bij de Centrale Eindtoets.

Om basisscholen voor te lichten over de Centrale Eindtoets is een algemene brochure verzonden naar alle reguliere basisscholen en scholen voor speciaal (basis)onderwijs. De website www.centraleeindtoetspo.nl is in het schooljaar 2015-2016 108.094 keer bezocht door 68.732 unieke gebruikers. Het twitteraccount @cvteeindtoetspo wordt door bijna 300 mensen gevolgd (vorig jaar 181 volgers) en heeft in april en mei voor ruim 62.000 impressies gezorgd.

In maart 2016 is er speciaal voor leerlingen en hun ouders een krant verspreid met informatie over de Centrale Eindtoets 2016, de afname en de rapportage. Deze krant is in 187.000 exemplaren gedrukt en naar de scholen verzonden, samen met de toetsmaterialen.

